

Ján Marušinec - Viktor Nižňanský — Jaroslav Pilát

Princípy efektívneho rozdelenia moci vo volebných programoch politických strán

Benchmarking volebných programov

Piešťany, máj 2010

Projekt sa realizoval vďaka podpore
Nadácie otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation

OBSAH

Úvod3
1. Decentralizácia4
2. Princípy efektívneho rozdelenia politickej moci5
3. Odporúčania pre pokračovanie decentralizácie po roku 20067
4. Princípy efektívneho rozdelenia moci vo volebných programoch13
4.1 Kompetenčné posilnenie územnej samosprávy13
4.2 Zmeny vo financovaní, finančné dopady20
4.3 Zmeny v územnosprávnom usporiadaní29
4.4 Správne procesy33
4.5 Protikorupčné mechanizmy41
4.6 Volebné systémy48
4.7 Modernizácia52
4.8 Regionálna politika54
Príloha : Prehľad opatrení navrhovaných politickými stranami56

ÚVOD

Systémová decentralizácia štátu sa počas posledných štyroch rokov zastavila. Väčšina politikov nadobudla predstavu, že zmena vertikálne riadeného štátu na štát horizontálne integrovaný, v ktorom majú významné slovo priamo občanmi volení predstavitelia obcí a regiónov je ukončená. Opak je pravdou. Po prvých dvoch etapách (1990, 2004-2005) je potrebné pokračovať a snažiť sa o naplnenie princípov definovaných v strategických dokumentoch. Preto sme sa rozhodli porovnať volebné programy strán s cieľom zistiť či vôbec a ako chcú naplňovať princípy efektívneho rozdelenia politickej moci.

Celkovo môžeme konštatovať, že agenda pokračovania decentralizácie štátu, pokračovania realizácie stratégie, ktorá obrovský význam pre kvalitu poskytovaných služieb, pre rozvoj regiónov, pre spoluprácu súkromného a verejného sektora, pre silnú občiansku spoločnosť, pre využívanie endogénneho potenciálu regiónov, ale aj pre stabilitu štátu ako celku, nie je prioritou ani jednej z politických strán, ktoré majú šance stať sa parlamentnými.

Pri hodnotení volebných programov strán sme sa sústredili na ich porovnanie s pôvodnými, vládou prijatými, princípmi stratégie decentralizácie, ako aj so závermi zahraničných expertov a verejnej diskusie. Do porovnania boli zaradené verejne dostupné programy: SMER-SD, SDKÚ-DS, KDĽ, SaS, SMK, LS-HZDS, Most-Híd, SNS. Pozitívne a negatívne hodnotené zámery politických strán sú osobným názorom autorov publikácie.

V úvodných kapitolách sa venujeme definovaniu pojmov a princípov zakotvených v pôvodnej koncepcii decentralizácie a odporúčaniam, ktoré vyplynuli z verejných diskusií po ukončení druhej etapy procesu v roku 2005 a zo stanovísk expertov Európskej komisie.

Námety prezentované stranami vo volebných programoch sme rozdelili do ôsmich oblastí : kompetencie, financovanie, územné členenie, správne procesy, protikorupčné mechanizmy, volebné programy, modernizácia a regionálna politika.

Nakoľko sa už dlhé roky venujeme príprave a realizácii stratégie decentralizácie dovolili sme si budúcej vláde načrtnúť niekoľko odporúčaní pre opätovný posun Slovenska smerom k efektívnemu štátu, v ktorom budú mať hlavné slovo občania a nimi zvolení ich predstavitelia.

V prílohe štúdie je bilancia zámerov politických strán, tak ako sme ju prečítali. Netvrdíme, že sme všetko dešifrovali, čo môže byť dôsledkom našej nie celkom správnej interpretácie, ale aj nepresnými alebo veľmi všeobecnými tézami.

1.DECENTRALIZÁCIA

Decentralizácia je primárnou stratégiou na prenos kompetencií z ústrednej vlády na nižšie stupne (úrovne). Ide o zásadnú zmenu inštitucionálneho rámca, v ktorom sa robia politické, sociálne a ekonomické rozhodnutia. Je to proces, ktorý napomáha zlepšovať kvalitu vládnutia v štáte tak, že zaisťuje, aby rozhodovanie bolo bližšie k tým, ktorí sú ním dotknutí – k občanom.

Podľa mnohých teoretikov, ale aj praktikov, nie je možné, aby centrálna vláda nepripravovala zlé zákony. Podľa nich sú zástupcovia politických strán vždy zmanipulovaní alebo podplatení, aby presadili prijatie zákonov, ktoré zvyhodňujú menšiny a menšie záujmové skupiny, alebo v prípade, že v štáte vládne silná väčšina, politici jednoducho ignorujú záujmy menšín. Títo kritici tvrdia, že decentralizácia je jediný spôsob, ako prekonať tento problém. Rozhodovacie procesy by mali prebiehať na čo najnižšej úrovni spoločenstva (v prípade, že sú úlohou verejného sektora, tak na čo najnižšej úrovni verejnej správy). Dôvodom je skutočnosť, že dôležité vzťahy medzi súkromným (ziskovým aj neziskovým) sektorom a verejným sektorom sa odohrávajú najmä na miestnej úrovni. Decentralizáciu zároveň považujú za jeden z významných spôsobov ochrany demokracie (platí to najmä v unitárnych štátoch, ktoré sú náchylné k autoritatívnej forme vládnutia – pozn. VN).

Medzi prednosti decentralizovaného štátu sa zaraďujú: uvedomenie si vlastnej identity, miestne a regionálne diferencované politické preferencie a politická činnosť, väčšia miera priamej zodpovednosti, deľba moci a zodpovednosti, vytváranie miestnych komunít, participácia a priama informovanosť, ucelenejší systém rozhodovania, flexibilita, subsidiarita a pozornosť venovaná minoritám, ktoré na celoštátnej úrovni ostávajú v úzadí, politika, ktorá sa nestretáva so širokým konsenzom, sa môže uskutočniť v podobe miestneho experimentu. Z hľadiska ekonomického medzi prednosti možno zaradiť: lepšiu mobilizáciu miestnych zdrojov, zvyšovanie ochoty platiť miestne dane a poplatky za miestne služby, ktorých realizácia je pod kontrolou občanov, čo zároveň vytvára tlak proti svojvoľnému zvyšovaniu daní z dôvodu nehospodárneho správania sa vlády, transparentnosť hospodárenia. Za nedostatky sa označujú: nerovnosť v praxi, obmedzené

prostriedky (finančné a aj vo sfére pracovných síl), nebezpečenstvo omylu a trieštenie síl, podryvanie celoštátnej úrovne, menší odstup a nadhľad, nižší stupeň sebestačnosti.

Decentralizácia sama o sebe prináša nevyhnutnosť existencie viac ako jednej úrovne verejnej správy, pričom výhody organizácie štátu s viacerými úrovňami verejnej správy spočívajú najmä v tom, že:

- voliči viackrát hlasujú a tak majú viac možností signalizovať svoje preferencie,
- existencia viacerých úrovní umožňuje, že volení predstavitelia na jednotlivých úrovniach kontrolujú menej služieb a menej úradníkov (existuje mnoho príkladov, keď úradníci môžu presadzovať svoje vlastné záujmy),
- existencia viac úrovní umožňuje voličovi posúdiť náklady na služby poskytované za ich dane a poplatky (preto je dôležitá jasná deľba kompetencií, financií a politickej moci medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy).

2. PRINCÍPY EFEKTÍVNEHO ROZDELENIA POLITICKEJ ZODPOVEDNOSTI

Orgány územnej samosprávy preberajú, v rámci procesu decentralizácie, od štátu zodpovednosť nielen za zabezpečovanie zákonom vymedzených verejných úloh, ale aj za hospodársky rozvoj nimi spravovaného územia. Je preto nevyhnutné, aby sa uplatnili a dodržali princípy:

politickej ekvivalencie

Voliči, ktorých sa priamo dotýkajú určité politické opatrenia a regulácie, musia o tom rozhodnúť svojim hlasom. To znamená, že príslušná územná jednotka s volenými orgánmi musí byť natoľko autonómna vo svojich rozhodnutiach, aby boli volené orgány priamo zodpovedné iba svojim voličom na území, ktoré v ich mene spravujú, na ktorom uplatňujú svoju právomoc a vykonávajú svoje pôsobnosti. Princíp politickej ekvivalencie úzko súvisí s rozdelením kompetencií. Existujú výlučné úlohy centrálnej vlády a existujú výlučné úlohy každej z úrovní územnej samosprávy (samosprávna pôsobnosť). V týchto prípadoch je nevyhnutná autonómnosť rozhodovania. Existujú však aj úlohy, ktoré sa síce realizujú v regiónoch, ale majú celoštátny význam. V takomto prípade centrálna úroveň definuje pravidlá,

ktoré musia rešpektovať orgány územnej samosprávy. To však znamená, že vyššia úroveň verejnej moci zasahuje do právomocí úrovne nižšej. Snahou centrálnej vlády by malo byť zabrániť nadmernému zviazaniu nižšej úrovne, t.j. definovať pravidlá čo najširšie a nechať priestor na rozhodnutie o spôsobe realizácie nižšej úrovni. Jediný spôsob, ako definovať tieto pravidlá centrálnou úrovňou verejnej moci k jej nižším úrovniam, je urobiť tak formou zákona.

fiskálnej ekvivalencie a zodpovednosti

Rozhodnutia o verejných výdavkoch sa majú uskutočniť na tej úrovni verejnej správy, ktorá je za zabezpečovanie úlohy zodpovedná. Správna jednotka teda musí mať dostatočné zdroje príjmov, ktoré jej umožňujú uskutočňovať rozhodnutia o financovaní úloh a ktoré jej umožňujú byť zodpovednou za financovanie, vrátane možnosti zadĺženia sa a možnosti transferu financií do iných rozpočtov. To znamená, že ak je na nižšiu úroveň prenesený výkon úlohy, musí vláda a parlament zabezpečiť dostatok vlastných zdrojov pre územnú samosprávu, alebo dostatočné financovanie cestou transferov zo štátneho rozpočtu. A to okamžite, a nie v čase núdze.

subsidiarity

Tento princíp stanovuje, že vyššia správna jednotka, alebo jej orgán, má na seba vziať úlohu iba vtedy, ak je isté, že nižšia správna jednotka nie je schopná túto funkciu efektívne zabezpečiť.

nedelenej zodpovednosti

Politická a administratívna zodpovednosť musí byť vymedzená a rozdelená tak, aby nedochádzalo k prekryvaniu kompetencií jednotlivých úrovní verejnej správy, resp. k deleniu úloh medzi štátnu správu a územnú samosprávu.

kompenzácie externalít

Ak rozhodnutia jednej správnej jednotky budú mať vážny dopad na inú správnu jednotku (pozitívny, alebo negatívny), musí existovať kompenzácia zisku alebo straty zvýhodnenej alebo postihnutej správnej jednotky v prípade, ak toto rozhodnutie nebude znamenať splnutie oboch správnych jednotiek.

3. ODPORÚČANIA PRE POKRAČOVANIE DECENTRALIZÁCIE PO ROKU 2006

V rámci komunikačnej iniciatívy splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu sa v rokoch 2005 a 2006 realizovalo viacero projektov:

- vydanie publikácií a informačných letákov Úradom vlády SR: „Decentralizácia Slovenska, bilancia nekonečného príbehu (december 2005), „Verejná správa na Slovensku“ v piatich jazykoch (december 2005), „Konceptcia decentralizácie a modernizácie Slovenska“, v anglickom jazyku, (jún 2006), Opatrenia na posilnenie samosprávy miest a obcí (december 2005), Decentralizácia na Slovensku (december 2005),
- prieskum názorov verejnosti na priebeh decentralizácie (2005),
- informovanie verejnosti cestou tlačových konferencií a komuniké (2003-2006).

Okrem toho prebehla niekoľkomesačná verejná diskusia o pokračovaní reformy a Slovensko navštívili experti EK, ktorí zhodnotili dovtedajší proces a navrhli jeho pokračovanie.

Odporúčania vyplývajúce z verejnej diskusie na Slovensku

Pred voľbami do NR SR v roku 2006 realizoval Úrad vlády SR sériu diskusných podujatí v 18 mestách Slovenska s cieľom získať poznatky, názory a námety predstaviteľov samosprávnych inštitúcií, štátnych úradov, zamestnancov samosprávy, mimovládnych organizácií, ale aj občanov na priebeh, súčasný stav ako aj ich námety na pokračovanie procesu. Na podujatiach sa zúčastnilo cca 900 účastníkov. Výsledkom iniciatívy bola okrem iného aj sumarizácia požiadaviek na pokračovanie procesu. Priebeh a výsledky podujatí zverejnil v publikácii Úrad vlády (2006).

Decentralizácia bola obyvateľmi (Focusu, 2005) považovaná v zásade za dobrú reformu. Respondenti zároveň tvrdili, že potrebuje čiastočné úpravy, nápravy rozhodnutí, ktoré sa v praxi neosvedčili a podrobnejšiu analýzu predtým než sa rozhodne o jej ďalšom pokračovaní. Vo všeobecnosti panoval názor na potrebu jej pokračovania a ďalšieho posilňovania postavenia a právomocí územnej samosprávy a znižovania pôsobnosti štátnej správy v regiónoch.

Odporúčania vyplývajúce z verejnej diskusie :

Zlepšenie organizácie verejnej správy

- reorganizácia a zoštíhlenie ústredných orgánov štátnej správy
- redukcia úradov miestnej štátnej správy, najmä na krajskej úrovni

- zabezpečenie lepšej koordinácie v rámci miestnej štátnej správy a spolupráce s územnou samosprávou
- pripraviť a realizovať komunálnu reformu (spájanie obcí), v prvej etape najmä v regiónoch s výrazným zastúpením obcí do 250 obyvateľov)

Modernizácia verejnej správy

- zaviesť e- government
- posudzovanie všetkých legislatívnych opatrení z hľadiska dopadov na rozpočty a nárastu byrokracie
- zvyšovanie efektívnosti a kvality riadenia na úrovni ústredných orgánov

Politické reformy

- zmena volebného systému do NR SR (zachovanie pomerného systému, viac volebných obvodov, alt. druhá komora NR SR – komora regiónov)
- úprava volebných systémov do orgánov miestnej samosprávy (jednomandátové volebné obvody, aj pre voľbu poslancov)
- dodržiavanie princípov efektívneho rozdelenia politickej zodpovednosti (právomoci, financovanie, subsidiarita, nedelenie kompetencií, kompenzácia externalít)

Pokračovanie decentralizácie kompetencií a financií

- pokračovať v decentralizácii kompetencií najmä v oblasti školstva, sociálnych vecí, regionálneho rozvoja,
- posilniť postavenie obcí a VÚC pri využívaní fondov Európskej únie,
- prehodnotiť existenciu režimu preneseného výkonu pôsobnosti štátnej správy (čo môže zabezpečovať samospráva nech zabezpečuje a čo nie nech zabezpečuje štátna správa),
- posúdiť systém finančného vyrovnávania (prerozdeľovanie dane z príjmov fyzických osôb, normatívy na prenesený výkon pôsobnosti štátnej správy), na základe poznatkov z prvých rokov a navrhnuť zmeny reagujúce na zistené skutočnosti,
- znížiť mieru prerozdeľovania finančných zdrojov vo väzbe na komunálnu reformu,
- prehodnotiť normatívy financovania školstva a odstrániť nespravodlivosť a nerovnosť.

Odporúčania zahraničných expertov

Po realizácii presunu úloh a po zavedení nového systému financovania územnej samosprávy navštívila Slovensko skupina nezávislých expertov pre európsku chartu regionálnych samospráv, aby vypracovala správu o priebehu decentralizácie, pričom sa sústreďovala najmä na regionálnu úroveň.

Závěrečné zhrnutie

Slovenská republika vynaložila počas posledných šiestich rokov veľké úsilie v oblasti decentralizácie. Čo sa týka krajských samospráv, možno povedať, že si slovenský systém zaslúži pozitívne hodnotenie, najmä vo svetle nedávnej histórie Slovenska (hlavne povojnové obdobie) a pri zohľadnení politického a sociálneho kontextu, rozlohy krajiny, počte obyvateľstva a súčasných politických priorít. Súčasný proces regionalizácie v Slovenskej republike sa zdá byť spravodlivým, citlivým a rozumným usporiadaním, ktoré zohľadňuje krehkú rovnováhu medzi potrebou splnenia západných územných štandardov a historického územného charakteru krajiny.

Vo svetle zákona zo 4. júla 2001 a dodatkových zákonov a vyhlášok vyššie územné celky na Slovensku môžu byť plne považované za skutočné regióny a tým spĺňajú kritéria pre regionálne samosprávy ustanovené v dokumentoch Rady Európy (DECRSG a Helsinskej konvencie). Transfer kompetencií z centrálnej správy na krajské (a miestne), ako aj zavedenie delikátnej fiškálnej decentralizácie bolo uskutočnené vo veľmi prijateľnom čase a s pozoruhodnou účinnosťou.

Odporúčania

Tak ako pri každom novom systéme tak aj na Slovensku je priestor na zlepšenie zavedeného systému. Za vhodné považujeme nasledovné:

- Slovenská republika by mala mať odvalu pokračovať v doterajších iniciatívach, aby zjednotila a prehĺbila regionálnu demokraciu. Mala by najmä pokračovať v legislatívnych snahách zameraných na posilnenie regionálnych autorít,
- bolo by žiaduce pokračovať v procese fiškálnej decentralizácie a vo zvyšovaní finančnej autonómie krajov tak, aby mohli pokryť nielen operačné náklady, ale uskutočniť aj komplexný program investícií,
- taktiež by bolo vhodné posilniť technickú kapacitu a manažérske schopnosti ľudských zdrojov regionálnych autorít. Školenia úradníkov na krajskej úrovni by určite mali byť zahrnuté do celonárodného programu technickej vzdelanosti a mali by byť uspôsobené tak, aby spĺňali požiadavky krajských vládnych aktivít,
- mali by byť vytvorené prepojenia medzi krajskými a mestskými správami tak, aby mohli tieto rozvíjať vzájomnú spoluprácu a spoločné rozvojové stratégie,
- záujem ľudí o regióny by mal byť podporovaný, napríklad pomocou informačnej kampane. Nové regionálne voľby (druhé v histórii krajiny) sú naplánované na november 2005 a preto by mala byť viac podporovaná účasť obyvateľov na týchto voľbách, najmä pri uvážení veľmi nízkej účasti na voľbách v roku 2001.

Krátke zhodnotenie posledných štyroch rokov

Politika súčasnej vládnej koalície vo vzťahu k miestnej demokracii vôbec neakceptovala odporúčania vyplývajúce z verejnej diskusie a ani názory zahraničných expertov. Uzavrela so Združením miest a obcí Slovenska akúsi tichú dohodu o zachovaní status quo a vyhla sa akémukoľvek pokračovaniu v zahájenom procese decentralizácie a posilňovania miestnej demokracie na Slovensku. Naopak množili sa prípady, keď postupovala v rozpore s princípmi koncepcie decentralizácie a používal aj neférové tvrdenia a argumentácie. Niekoľko príkladov:

Tvrdenie o prebytku financií

Svoje funkčné obdobie vládna koalícia zahájila vyhláseniami, že mestá a obce majú dostatok, ba až navyše, vlastných príjmov, nakoľko výraznejšie rastie výnos dane z príjmu fyzických osôb. Toto tvrdenie sa nezakladá na pravde, pretože nezohľadňuje modernizačné dlhy a neusporiadané vlastnícke vzťahy, ktoré prevzali mestá a obce počas presunu úloh od štátu. Naopak vláda prijala niekoľko opatrení zafažujúcich obce organizačne aj finančne.

Vláda tiež obvinila najmä mestá, že svojou politikou podporujúcou rozvoj a odstraňujúcou modernizačný dlh, komplikujú prijatie eura. Následne po kríze obvinila samosprávu, že prispela k zvýšeniu zadlženosti Slovenska. K rastu zadlženia územnej samosprávy určite prišlo, ale voči tomu akou mierou prispeli k rastu deficitu rozhodnutia centrálnej vlády je príspevok miest a obcí zanedbateľný.

Napriek kritike voči prístupu predchádzajúcej vlády pri financovaní preneseného výkonu pôsobnosti štátnej správy sa prístup vlády nezmenil. Obce naďalej doplácajú, protizákonne, na úlohy, ktoré vykonávajú v mene štátu. Napriek výrazným negatívnym dopadom mnohých rozhodnutí, sila protestov ZMOS bola oproti minulému obdobia podstatne miernejšia. Dokonca územná samospráva prejavila vďačnosť za kompenzáciu strát, ktoré spôsobila centrálna vláda.

Pre mestá a obce nevhodné pravidlá pre čerpanie eurofondov

Dotačný systém spôsobuje vo všeobecnosti nespravodlivosť. Kto ho ovláda je vo výhode a cez neho robí vlastnú politiku, logicky zameranú na opätovné uchopenie moci. Byrokrati, ktorí sa boja o svoje miesta sa prispôbia politickým požiadavkám a komisie a experti, ktorí rozhodujú, sú menovaní vládnuou koalíciou.

Stanovením spôsobu a kritérií prerozdelenia zdrojov z európskych fondov vláda prijala špecifické slovenské opatrenia, nadmieru centralistické. Navyše:

- z možnosti čerpať zdroje z regionálneho operačného programu vylúčila takmer 2000 obcí, ktoré sú mimo inovatívnych a kohéznych pólov

rastu. Tieto obce neopravia, nepostavia školy, škôlky, sociálne a kultúrne zariadenia, čo bude znamenať pokračovanie vyľudňovania vidieka. Namiesto transparentného procesu spájania obcí s paralelnou podporou budovania chýbajúcej infraštruktúry, táto vláda likviduje vidiek bez odpovede na otázku, aká bude dostupnosť služieb.

- malé obce zaťažila 19 % spolufinancovaním (celkovo 24 %) tým, že im neuznala možnosť započítať DPH do oprávnených nákladov. Je symptomatické, že mesiac pred voľbami do NR SR vláda ohlásila ochotu DPH prefinancovať,
- do roku 2009 povinnosť preukázať vlastníctvo k objektu a pozemku znemožňuje použiť eurofondy na opravu ciest, škôl, iných zariadení, nakoľko štát dodnes nenapravil znárodňovacie krivdy a krivdy napáchané počas socializmu.

Rozdeľovanie eurofondov je exemplárny príklad akú rivalitu medzi obcami, regiónmi, spôsobuje dotačný systém a ako dotačný systém robí mestá a obce závislými od vôle centrálnej vlády, od vôle politických strán.

Pri novom financovaní bežných výdavkov samospráv od 1.1.2005 bol nastavený systém tak, aby minimalizoval politické zásahy. Obdobný systém bolo potrebné zaviesť aj do čerpania eurofondov a dotácií zo štátneho rozpočtu. Bohužiaľ ani vláda do roku 2006 takýto systém nezaviedla a súčasná vládna koalícia jestvujúci stav výrazne zneužila vo svoj prospech.

Obmedzovanie vlastných príjmov a samosprávnej demokracie

Novelami zákonov a prijímaním nových zákonov vládna koalícia namiesto toho, aby pokračovala v posilňovaní miestnej demokracie vstupuje do práva miest a obcí, mení pravidlá a porušuje princíp subsidiarity. Príklady:

- novelou zákona obmedzila možnosť vyberať parkovné na verejných priestranstvách, mimo strážených parkovísk, mestám a obciam. Nevyriešila podstatu, pretože poplatky sa iným spôsobom vyberajú naďalej. Situáciu však zbytočne skomplikovala zbytočným zozákoňovaním,
- vládne strany vzali mestám a obciam možnosť robiť svoju vlastnú daňovú politiku voči školským a cirkevným zariadeniam, tým že sú zo zákona od dane z nehnuteľnosti oslobodené. Napriek tomu, že vo väčšine miest a obcí došlo v minulosti k dohode medzi samosprávou a školskými a cirkevnými inštitúciami, vládna koalícia týmto zásahom obmedzila právomoci priamo občanmi volených orgánov miestnej samosprávy,
- obmedzila princíp subsidiarity a nezávislosti samosprávy, novelou zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy sa snažila obmedziť možnosť čerpať úvery, čím by spôsobila spomalenie odstraňovania

modernizačného dlhu, ktorý spôsobila štátna správa do času, kým nebola zodpovednosť presunutá na miestnu samosprávu,

- poslanci NR SR vstupujú rozhodnutiami do kompetencií samosprávy bez konzultácií s jej predstaviteľmi (zozákoňovanie samosprávy), príkladom sú novela zákona o Košiciach, starostovský návrh zákona o Bratislave; cestou noviel zasahujú do organizačnej nezávislosti samosprávy, do rozdelenia kompetencií medzi magistrátmi a mestskými časťami do spôsobu financovania,
- vláda nedoriešila majetkovoprávne vysporiadanie pozemkov pod stavbami a zodpovednosť chcela presunúť na obce,
- zákon o životnom minime nezaťažuje štátny rozpočet, ale najmä rozpočty obcí a miest; tieto výpadky nie sú kompenzované, čo bude mať negatívny dopad na kvalitu a dostupnosť služieb pre občanov,
- prijaté zákony, resp. nariadenia, v oblasti regionálneho školstva (materské školy, školské zariadenia), ale najmä zákon o sociálnych službách ukladajú povinnosti obciam a vyšším územným celkom bez kompenzácie finančných dopadov; finančné dopady nebývajú, v rozpore s prijatými pravidlami, v zákonoch dokonca ani dokladované.

Posledné roky sa ukázala rastúca snaha o centralizáciu moci v štáte, o opätovné podriadenie si občana rozhodnutiam straníckych centrál, narástlo získavanie si vybraných skupín voličov peniazmi všetkých daňových poplatníkov (výjazdové rokovania vlády, budovanie ihrísk vo vybraných obciach). Toľko proklamovaná služba občanovi zo strany politických strán je odsunutá bokom a nahrádzaná aroganciou a zneužívaním moci (Pezinská skládka). Proces systematického odovzdávania právomocí miestnej samosprávy sa úplne zastavil. Namiesto toho do vypuknutia krízy tvrdila centrálna vláda, že obce a mestá majú dostatok zdrojov a presúvala ďalšie úlohy bez adekvátnych finančných prostriedkov.

Počas celého štvorročného obdobia súčasnej vlády bol pripravený jediný komplexnejší dokument týkajúci sa obcí a miest, koncepcia modernizácie verejnej správy. Jej realizácia bola odsunutá na obdobie 2010 – 2014, pričom neexistuje záruka, že nová vládna koalícia vôbec s realizáciou začne. Vizia Slovenskej republiky (SAV) sa síce tiež zaoberala inštitucionalizáciou na regionálnej úrovni a deklarovala potrebu niektorých nevyhnutných zmien. Okrem iného sa vo vízii tvrdí, že obce do 6 000 obyvateľov nemajú šancu prežiť. Nakoniec sa však tieto závery nedostali do stratégie vývoja spoločnosti do roku 2020, naopak potvrdila sa snaha o ďalšiu centralizáciu vytváraním centier efektívneho výkonu na úrovni samosprávy.

Stratégie decentralizácie, politickej a ekonomickej liberalizácie, ktoré vytvárajú podmienky pre spoluprácu verejného a súkromného (ziskového aj neziskového) sektora na miestnej úrovni, sa prestali realizovať. Centrálna vláda čoraz viac podliehala vplyvu lobistických skupín a zneužívala skutočnosť, že občania dostatočne nevnímajú hroziace nebezpečenstvo návratu praktík spred roka 1989, resp. ešte stále existuje veľká skupina obyvateľov Slovenska, ktorá systém spred roka 1989 považuje za lepší.

4.PRINCÍPY EFEKTÍVNEHO ROZDELENIA MOCI VO VOLEBNÝCH PROGRAMOCH

4.1 Kompetenčné posilnenie územnej samosprávy

Napriek značnému pokroku po realizácii zákona 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov, existuje stále značné množstvo delených úloh medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy. Viacero úloh, podľa nás, nemusí zabezpečovať verejný sektor a zároveň niektoré úlohy ostali v rukách štátnej správy, resp. samosprávnych krajov, pretože nebola vôľa, resp. vhodné rámcové podmienky (územnosprávne usporiadanie) pre ich presun na miestnu úroveň. Vo vládnej koncepcii decentralizácie a modernizácie verejnej správy (ÚV SR, 2000) boli pre rozdelenie kompetencií prijaté štyri princípy:

- okruh občanov, osôb, ktoré budú mať prospech z kompetencie, musia mať možnosť o jej zavedení a rozsahu rozhodnúť a musia ju finančne pokryť (politická a fiskálna ekvivalencia),
- úloha bude pridelená tej úrovni, ktorej občania z nej dosiahnu najväčší efekt a ktorá môže pre jej zabezpečenie vytvoriť optimálnu prevádzkovú jednotku,
- z dôvodov prerozdelenia kompetencií by nemali vzniknúť nové, neakceptovateľné regionálne rozdiely,
- je potrebné, aby sa zvýšil rozsah úloh obcí a samosprávnych krajov a znížil rozsah úloh zabezpečovaných združeniami a spoločnými obecnými úradmi. Týmto jednoznačným pridelením je možné presnejšie určiť príslušnú zodpovednosť.

V následnej diskusii k návrhom koncepcie a počas legislatívneho procesu prišlo pri delení viacerých kompetencií k nedodržaniu uvedených princípov a rozsah úloh zabezpečovaných paralelne viacerými orgánmi verejnej moci sa neprimerane rozšíril. Vznikol celý rad úloh, ktorých zabezpečovanie si

podelila miestna štátna správa a miestna samospráva (prenesený výkon štátnej správy) , ale aj samospráva samosprávnych krajov a miestna samospráva (napríklad v oblasti sociálnych služieb), čo nepovažujeme za dobré riešenie. Rovnako rastúci trend rozširovať úlohy združení obcí a spoločných obecných úradov je v rozpore s princípmi efektívneho rozdelenia politickej moci.

Z uvedených dôvodov nie je možné súčasný stav považovať za vyhovujúce riešenie, za naplnenie princípov decentralizácie a spravodlivého rozdelenia politickej moci. Dalo by sa očakávať, že najmä tie politické strany, ktoré stáli pri príprave a realizácii projektu decentralizácie sa budú snažiť v projekte pokračovať a zohľadnia to vo svojich volebných programoch.

Decentralizácia kompetencií vo volebných programoch strán

Žiadna z politických strán nenavrhuje zásadnejší presun konkrétnych právomocí na obce a vyššie územné celky. Zámery sú vo všeobecnej, nemerateľnej, rovine:

- „upravíme delenie úloh medzi štátom a samosprávou tak, aby boli výsledkom kvalitnejšej služby pre občanov, najmä v sociálnej oblasti“ (SDKÚ-DS),
- „ďalšiu decentralizáciu podporíme len pri dostatočnom finančnom krytí“ (SMK).

Most-Híd sa ako jediná strana zaviazala presadzovať ďalšiu decentralizáciu verejnej správy a posilniť finančnú decentralizáciu. Program SMER-SD neobsahuje žiadne návrhy presun úloh a právomocí na územnú samosprávu.

Dôvody všeobecných formulácií v programoch politických strán môžu byť minimálne tri:

- proces považujú za ukončený,
- nemajú jasnú predstavu o riešeníach, čo po dvadsiatich rokoch od zmeny režimu nepovažujeme za dobré znamenie,
- nechávajú si priestor pre budúce dohody.

Všeobecné formulácie môžu tiež budiť podozrenie, že nepôjde o presun kompetencií aj a financií, ale iba o presunutie nových úloh na obce a vyššie územné celky, bez akéhokoľvek posúdenia ich dopadu a adekvátnej úpravy finančných mechanizmov.

Je možné pozorovať nepreviazanosť opatrení, napríklad medzi povinnosťami samosprávy a ich financovaním (porušenie princípov politickej a fiskálnej

ekvivalencie, ale aj kompenzácie externalít). Najviac príkladov presunu úloh, ktorých finančná náročnosť sa neprejavuje v návrhoch úpravy financovania územnej samosprávy sa objavuje v súvislosti so zabezpečením sociálnych služieb:

- obce musia vytvoriť také podmienky, aby sa ich starší obyvatelia cítili bezpečne a dôstojne v čase, keď sú odkázaní na pomoc druhých,
- samospráva musí mať povinnosť uhrádzať z verejných zdrojov primeranú časť nákladov na sociálne služby, ktoré si má právo občan vybrať,
- právo rozhodovať o výbere poskytovateľa sociálnej služby.

Niet pochýb, že sociálne služby sú „originálnou úlohou obcí“. Dokonca súčasný stav, keď desiatky zariadení sú financované cez štátny rozpočet, alebo že niektoré sociálne zariadenia zriaďujú vyššie územné celky, je porušením princípu subsidiarity. Na druhej strane je tu dôsledok absencie cca 13 000 lôžok v takýchto zariadeniach, za čo nesú zodpovednosť centrálna vláda pred obdobím presunu úloh na samosprávu. Zámer ukladať ďalšie povinnosti obciam bez jasného definovania finančných zdrojov považujeme za porušenie princípu politickej a fiskálnej ekvivalencie.

Vo volebných programoch niektorých politických strán je možné nájsť niektoré úlohy, ktoré by chceli politické strany presunúť na obce, vyššie územné celky:

- SDKÚ-DS chce na obce preniesť právomoc pri rozhodovaní o nebezpečných skládkach a ťažbe uránu na obce,
- ĽS-HZDS presunúť kompetencie v oblasti osobnej železničnej dopravy na vyššie územné celky a rozšíriť prenesený výkon pôsobnosti štátnej správy vyšších územných celkov presunom úloh zo súčasných krajských úradov,
- SaS chce presunúť na vyššie územné celky organizácie regionálneho charakteru v kultúre,
- Most-Híd uvažuje s presunom aktívnej politiky trhu práce na samosprávu a rozšírením služieb pre dôchodcov, počet miest prvého kontaktu a denných stacionárov.

V programoch existujú aj rozdielne názory. Napríklad : v oblasti materských škôlok chce SDKÚ-DS zaviesť povinnosť posledného ročníka materskej škôlky, naopak SaS presadzuje, aby návšteva materskej škôlky bola nepovinná (s výnimkou detí zo sociálne odkázanej spoločnosti od veku 4 rokov). V súvislosti s materskou škôlkou je zaujímavý námet SMK, ktorá chce, aby bolo zachovanie materskej škôlky a prvého stupňa základnej školy v malých obciach garantované zákonom. Takýto podnet je zaujímavý z dvoch hľadísk. Po prvé SMK tvrdí, že bude obhajovať európsku chartu miestnej samosprávy, ktorá je založená na princípe subsidiarity, čo vylučuje obdobné

zákonne zásahy, po druhej je takýto zámer proti návrhu SDKÚ-DS, ktorá chce pripraviť komunálnu reformu a motivovať obce k spolupráci.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- presun úloh v oblasti rozhodovania o nebezpečných skládkach a ťažbe uránu na obce (SDKÚ-DS),
- zvýšenie právomocí vyšších územných celkov pri rozhodovaní a posudzovaní projektov v rámci Regionálneho operačného programu
- presadiť ďalšiu decentralizáciu a posilniť finančnú decentralizáciu (Most-Híd)
- posunúť aktívnu politiku trhu práce na samosprávu

Negatívne zámery:

- vágne a všeobecné tézy (SMER – SD)
- rozšírenie rozsahu preneseného výkonu štátnej správy na vyššie územné celky (ĽS-HZDS)
- zákonná garancia zachovania materských škôlok a škôl I. stupňa v malých obciach (SMK),
- zákonná garancia administratívnych úloh obcí (SMK)
- zasahovanie do originálnych úloh obcí, napr. sociálne služby, dostupnosť školských zariadení,.... (prakticky všetky strany)

Odporúčanie 1

Pokračovať v decentralizácii všetkými formami

Väčšie zapojenie súkromného sektora do poskytovania služieb

Nosným princípom prideľovania úloh jednotlivým úrovňam verejnej správy má byť princíp subsidiarity. V našich podmienkach sa najčastejšie používa v spojení presunu úloh na obce a vyššie územné celky, čo nie je správne. Podstatnou tézou, z hľadiska dodržiavania princípu subsidiarity je: *„verejná správa by nemala prijímať žiadne úlohy, ktoré môžu byť prinajmenšom rovnako dobre alebo rýchlejšie a hospodárnejšie plnené súkromnými podnikmi, slobodnými povolaniami, živnostníkmi“.*

Existuje viacero privatizačných variant, ktoré sa dajú rozlíšiť podľa druhu, rozsahu, v akom preberá úlohy verejného sektora sektor súkromný, ale aj podľa formy súkromných osôb (právnické, fyzické), ktoré budú fungovať v jednotlivých konkrétnych prípadoch.

V zásade sa dajú rozlíšiť dve formy privatizácie úloh: formálna a materiálna. Pri formálnom spôsobe ide o vytvorenie vlastnej právnickej osoby mestom, obcou. Ide vlastne iba o organizačnú privatizáciu, pretože zodpovednosť, ale aj zabezpečovanie úloh je stále v rukách mestá, obce. Pri materiálnej privatizácii úloh sa mesto, obec úplne sťahuje z plnenia danej úlohy a preberá iba kontrolu nad jej plnením.

Ak vychádzame zo skúseností, že súkromné podniky aj dokážu v komunálnej sfére hospodáriť efektívnejšie a úspornejšie, pretože súkromníci musia obstať v cenovej konkurencii a náklady nemôžu presúvať na obec (tak ako to je často v prípade formálnej privatizácie), sú vystavené väčšej motivácii k výkonom a tiež systému nátlaku zo strany verejného sektora, je asi potrebné uprednostňovať materiálnu privatizáciu úloh pred formálnou privatizáciou.

Masívnejšie zapojenie súkromnej sféry do plnenia komunálnych úloh umožní:

- ekonomizáciu efektov (úspora nákladov, zníženie rozpočtových výdavkov,...),
- úsporu času,
- transfer know - how zo súkromnej sféry,
- rozšírenie kapacít na miestnej úrovni, lepšiu dostupnosť služieb.

Na miestnej úrovni býva často diskutovaná otázka efektivity a kvality zabezpečovania viacerých druhov komunálnych služieb. V súčasnosti vedľa seba existujú rôzne formy zabezpečovania úloh. Služby často poskytuje paralelne verejný sektor (obec), súkromný sektor, v niektorých oblastiach aj cirkev. Opätovne je potrebné zdôrazniť hlavnú myšlienku princípu subsidiarity.

Na základe domácich, ale aj zahraničných poznatkov je možné uvažovať o privatizácii viacerých úloh na miestnej úrovni, ktoré v súčasnosti zabezpečuje súkromný sektor. Napríklad: zariadenia pre starých občanov, opatrovateľská služba, výstavy, veľtrhy, trhy, prevádzka športovísk, spracovávanie dát, údajov, čistenie okien, podpora cestovného ruchu, cintoríny, údržba hrobov, stráženie objektov, starostlivosť o zeleň, zariadenia pre deti, mládež a starých občanov, poriadanie kultúrnych podujatí, odvoz odpadu, vyučovanie v hudobných školách, prímestská a mestská doprava, parkovanie, plavárne, mestské plánovanie, čistenie ulíc, údržba verejných priestorov, zimná údržba, správa pozemkov a objektov, údržba technických zariadení, vozidiel, osvetlenia, dopravných zariadení.

Presun úloh zo štátnej správy na obce

Ako hlavnú podmienku pre ďalší presun vidíme reformu správneho konania a komunálnu reformu. V prípade realizácie oboch zásadných a systémových zmien je možné aby na municipality prešli z miestnej štátnej správy nasledovné úlohy: priestupkové konanie, štátne evidencie (občianske preukazy, pasy, ...), matrika, registrácia živnostníkov, civilná ochrana, štátna správa v životnom prostredí, regulácia na úseku poľnohospodárstva, bytová politika, sociálno-právna ochrana, sociálna prevencia, sociálne služby, dávky sociálnej pomoci, stavebný zákon.

Presun úloh zo štátnej správy na samosprávne kraje

Zrušeniu okresných úradov a krajských úradov ako nevolenej úrovne verejnej správy (1.1.2004) predchádzala decentralizácia kompetencií na obce alebo samosprávne kraje. V čase ich rušenia boli teda už kompetenčne „podvyživené“ a neexistoval dôvod na ich ďalšie zotrvanie v podobe, v akej existovali. Zo zvyškov ich kompetencií boli vytvorené orgány špecializovanej miestnej štátnej správy v tých rezortoch, ktoré deklarovali potrebu existencie siete takýchto úradov v území.

Vo väčšine prípadov, pri výkone štátnej správy na daných úsekoch, ide o vydávanie rozhodnutí v správnom konaní. Ako základný predpoklad prenesenia niektorých ďalších kompetencií na úroveň samosprávneho kraja preto predpokladáme také zmeny v správnom konaní, ktoré umožnia vydávať rozhodnutia v správnom konaní aj orgánom územnej samosprávy, pričom počítame so zachovaním dvojinštantnosti správneho konania. V rámci reformy správneho konania bude preto potrebné vytvoriť mechanizmus pre orgány územnej samosprávy, ktoré rozhodujú v rámci samosprávnej pôsobnosti, na základe ktorého bude možné vykonávať aj odvolacie konanie (odvolací orgán v správnom konaní).

Pri organizácii špecializovanej miestnej štátnej správy bola prijatá zásada, podľa ktorej sa rešpektuje územné členenie Slovenskej republiky, teda každý obvodný úrad vykonáva štátnu správu na príslušnom úseku v hraniciach daného kraja. To nám dáva predpoklad na to, aby sme uvažovali o presune výkonu niektorých kompetencií a právomocí na existujúce samosprávne kraje – územná príslušnosť bude zachovaná.

Pri tomto uvažovaní vychádzame z frekvencie poskytovania služieb občanom, teda najmä frekvencie vydávania rozhodnutí v správnom konaní na daných úsekoch výkonu štátnej správy. Pri odčlenení úseku práce, sociálnych vecí

a rodiny, čo je najfrekventovanejším úsekom výkonu štátnej správy, sa ukazuje, že pri ostatných úsekoch je možné, aby:

- bol výkon (dnešnej) štátnej správy „centralizovaný“ na krajskej úrovni, za predpokladu fungovania detašovaných pracovísk samosprávneho kraja tam, kde si to vyžaduje povaha výkonu (dnešnej) štátnej správy,
- sa časom – s postupne zníženou frekvenciou činnosti – rušili aj detašované pracoviská (napríklad vybavenie všetkých reštitučných nárokov týkajúcich sa pozemkov a lesov a pod.).

Presunu agendy na samosprávne kraje je možný prakticky zo všetkých úradov miestnej štátnej správy (viac v publikácii M.ES.A. 10, Princípy delenia kompetencií a možnosti ich presunu na územnú samosprávu, 2009). Okrem presunu samotného to predpokladá aj vykonanie niektorých ďalších zmien, čo však nevyklučuje samotný presun pôsobností a redukciu miestnej štátnej správy – tým zjednodušenie a sprehľadnenie systému verejnej správy ako takého, ktorému sa vyčíta aj jeho neprehľadnosť a komplikovanosť.

Naviac považujeme za vhodné presunúť na samosprávne kraje zodpovednosť za:

- regionálne železnice (v súlade s pôvodnou koncepciou decentralizácie),
- protipovodňovú ochranu,
- rozhodovanie o alokácii fondov Európskej únie (zmluva medzi centrálnou vládou a VÚC), najmä v rámci Regionálneho operačného programu, ale aj Programu rozvoja vidieka.

Presun úloh zo samosprávnych krajov na obce / municipality

Zmeny v tomto vzťahu predpokladajú vykonanie municipalizácie. Určite je možné uvažovať o odstránení delených kompetencií tam, kde sú rozdelené medzi obce a samosprávne kraje. Ide o niektoré pôsobnosti v oblasti sociálnych vecí, aj keď napríklad právo poskytovať dotácie niektorým zariadeniam – napríklad zriadeným charitou, cirkvami, občianskymi združeniami a pod. by malo stále zostať aj na úrovni samosprávnych krajov. Takéto čiastočné riešenia však, vzhľadom na komplikovanosť realizácie nepovažujeme za vhodné

Za predpokladu vykonania municipalizácie možno uvažovať o presune, mimo vyššie uvedených sociálnych služieb, aj niektorých ďalších pôsobností zo samosprávnych krajov na obce (mestá), najmä v oblasti kultúry, regionálnej prepravy, regionálneho školstva, zdravotníctva, ...

V prípade vôle politických strán podporiť municipalizáciu na Slovensku bude vhodný čas na zásadné prehodnotenie úloh štátnej správy a samosprávnych krajov a pristúpiť k ich výraznej racionalizácii.

4.2 Zmeny vo financovaní, finančné dopady

Žiadna z politických strán na Slovensku nepredstavila vo svojom volebnom programe jasnú koncepciu, ako by sa malo v nasledujúcom volebnom období vyvíjať financovanie samosprávnych úloh. I strany, ktoré sa vo svojom programe zaväzujú k pokračovaniu procesu decentralizácie a finančného posilňovania samosprávy (Most-Híd, KDH) sú v tejto oblasti málo konkrétne.

Neraz sa stáva, že v programe jednej strany sa v rôznych jeho častiach nachádzajú protichodné tendencie. Na jednej strane sa hovorí o posilnení úlohy samosprávy či regiónov a vzápätí sa navrhujú nové úlohy v oblastiach, za ktoré je zodpovedná samospráva, bez konkretizácie návrhu ako ich zabezpečiť a financovať. Najmarkantnejšie rozpory tohto druhu sú paradoxne v programe KDH, ktorá je stranou so silným regionálnym ukotvením.

Zmena súčasných pravidiel

Veľa zmien, ktoré politické strany navrhujú vo svojich programoch, má pozitívny či negatívny priemet do rozpočtov samosprávy. Deje sa tak preto, že štát často prijatím zákonov reguluje aj činnosti, ktoré sú v kompetencii samosprávnych orgánov. Samosprávam sa tým prakticky obmedzuje voľnosť v nakladaní s vlastnými prostriedkami, nakoľko v prvom rade musia finančne zabezpečiť plnenie zákonných úloh. Dve oblasti s významným dopadom na samosprávu, ktorých sa najviac týkajú návrhy politických strán, sú školstvo a sociálne služby.

Vo všeobecnosti platí, že čím je program politickej strany konkrétnejší, tým viac sa samospráva musí obávať jeho dopadov na regionálne a lokálne rozpočty. Táto skutočnosť dáva obraz o stále pomerne centralistickom zmýšľaní politickej reprezentácie na Slovensku naprieč celým spektrom. Keďže detailnejšie programy predstavili predovšetkým opozičné strany, prevažuje v tejto časti ich kritika. Neznamená to však, že riešenia koalíčných strán sú lepšie, iba menej jasné.

V oblasti regionálneho školstva významne rezonuje snaha zvýšiť odmeňovanie učiteľov (SDKÚ-DS, KDH, ĽS-HZDS, SNS). V protiklade s týmto

trendom ide strana SaS, ktorá navrhuje ponechať rozhodovanie o platoch výhradne na zriaďovateľovi školy. Ďalším rozšíreným zámerom je posilniť alebo dokonca uzákoniť povinnosť obciam vytvárať tzv. nultý ročník základných škôl (SDKÚ-DS, SMK). Rezonuje i snaha finančne zrovnoprávniť všetkých zriaďovateľov škôl (KDH, SMK), rozšíriť rozsah a kvalitu jazykovej výučby (SDKÚ-DS, KDH), či výraznejšie podporiť mimoškolské a voľno časové aktivity na školách (SDKÚ-DS, SMK, SaS). SaS navrhuje pomerne radikálnu reformu normatívneho financovania škôl, ktorá by zvýšila zodpovednosť zriaďovateľov a školám navrhuje výrazne posilniť finančnú autonómiu (možnosť zavedenia školného, voľnosť v nakladaní s vlastnými príjmami). Most-Híd kritizuje hustú sieť gymnázií na úkor kvalitného odborného školstva a SMK žiada zákonom garantovať zachovanie materských a integrovaných škôl v malých obciach. KDH chce stredné školy vybaviť bezdrôtovým internetom a počítačmi. SNS navrhuje daňovú podporu pre zriaďovanie podnikových jasli a materských škôl (ale i sociálne únosných bytov pre rodiny). Všetky tieto podnetné nápady sa však negatívne odrážajú v rozpočtoch obcí a miest, resp. v prípade stredných škôl samosprávnych krajov. Vo väčšine prípadov (s výnimkou SaS, predovšetkým však SMK) ide o zväzovanie finančnej autonómie samosprávy.

Ďalšou oblasťou, v ktorej politickej strany intenzívne zasahujú do kompetencií samosprávy, sú sociálne služby. Tých je na Slovensku nedostatok a programy preto navrhujú výrazne posilniť a skvalitniť sociálne služby najmä v oblasti starostlivosti o seniorov (domovy dôchodcov, opatrovateľská služba, denné stacionáre – SMER-SD, SDKÚ-DS, KDH, Most-Híd, LS-HZDS) a o rodinu (SDKÚ-DS). Viaceré strany tiež navrhujú zrovnoprávniť všetkých poskytovateľov bez ohľadu na zriaďovateľa, ako v prípade škôl (KDH, SMK). KDH navrhuje v rodinnej politike významné zmeny daňového systému: zvýšiť nezdaniteľný základ v rodine s ťažko postihnutým členom, zvýšiť daňový bonus na deti do 6 rokov o 100%, zaviesť daňový bonus na rodiča seniora, oslobodiť od zdanenia investície do budúcnosti (vzdelanie, sporenie), zaviesť daňové prázdniny pre novomanželov, uplatniť zľavy vo verejnej doprave pre rodiny s deťmi a pod. Tieto opatrenia by sa negatívne dotkli financovania samosprávy, nakoľko by erodovali daňovú základňu pre daň z príjmu fyzických osôb. Strana SaS v oblasti rodinnej politiky navrhuje centralizáciu kompetencií, keď chce aby profesionálni rodičia boli zamestnancami ÚPSVaR a nie detského domova. Tento návrh však prekonáva SNS, ktorá plánuje pripraviť „legislatívu, ktorá umožní obciam zúčastňovať sa na prevádzke domovov pre seniorov“ či „legislatívne upravíme aj regionálne spriemerovanie minimálnych poplatkov obcí a príspevkov VÚC na prevádzku domovov dôchodcov“.

Veľa strán má v programe aj podporu budovania lokálnej infraštruktúry, ako sú komunikácie, vodovody, kanalizácia, elektrické prípojky, či cesty (SMK, SaS, SNS). HZDS a KDH zároveň deklarujú, že v odpadovom hospodárstve budú uprednostňovať materiálové zhodnotenie odpadov. Tieto zámery sa týkajú samosprávnych kompetencií, nikde však nie sú bližšie špecifikované. V oblasti podpory regionálneho rozvoja zo strany štátu sa návrhy strán rozchádzajú. Kým SDKÚ-DS, ĽS-HZDS, SNS a Most-Híd chcú podporovať investorov najmä do zaostalejších regiónov, SaS plánuje zrušiť investičné stimuly bez náhrady. KDH má v programe podporu štátnych Regionálnych rozvojových agentúr, kým Most-Híd chce vytvoriť regionálne inovačné centrá pri VÚC.

Veličinou, ktorá významným spôsobom ovplyvňuje život v regiónoch Slovenska, je minimálna mzda. Na jednej strane zabezpečuje minimálny príjem pre pracujúcich, na druhej strane jej výška často bráni tvorbe pracovných príležitostí, ktoré by bez jej existencie mohli existovať. Politické strany sa k otázke minimálnej mzdy stavajú rôzne. Na jednej strane SMER-SD navrhuje jej ponechanie a ďalšie zvyšovanie, ĽS-HZDS jej regionálnu diferenciáciu, SDKÚ-DS navrhuje zaviesť súbeh mzdy a dávok (tzv. medzitrh práce) a SaS je za úplné zrušenie minimálnej mzdy. S výnimkou návrhu strany SMER-SD je možné všetky navrhované riešenia hodnotiť pozitívne, i keď návrh SaS by mohol mať v krátkodobom horizonte negatívne sociálne dopady.

Z ďalších opatrení s dopadom na samosprávu môžeme spomenúť podporu výstavby nájomných bytov zo strany Most-Híd a SDKÚ-DS. SaS chce presunúť organizácie regionálneho charakteru pod pôsobnosť VÚC, SDKÚ-DS chce podporovať knižnice a KDH chce na protipovodňové systémy využiť aj príspevky regionálnych rozpočtov. KDH chce tiež zrušiť poplatky za dažďovú vodu, čo by negatívne ovplyvnilo hospodárenie vodárenských spoločností, ktoré sú prevažne vo vlastníctve obcí a miest. Náklady by boli spojené aj s výstavbou bezbariérových budov (SaS) či s aplikáciou proti korupčným opatrením (zverejnenie zmlúv a dotácií na internete, povinné elektronické aukcie), ktoré navrhuje SDKÚ-DS.

SNS navrhuje vytvorenie jednotnej úpravy štátnych miestnych a iných poplatkov do jedného zákona, čo ide proti princípom fiškálnej decentralizácie. SaS navrhuje prijať zákon o prideľovaní verejných zdrojov, ktorý zavedie jednotný a prehľadný spôsob ich prideľovania na štátnej aj samosprávnej úrovni, čo možno hodnotiť rovnako negatívne. Vzácná zhoda panuje medzi stranami SaS a SMER-SD v štátnej podpore budovania multifunkčných ihrísk v obciach. Obe strany sú za zachovanie tejto formy

podpory, hoci nejde o systémové riešenie a vláda takto zasahuje do samosprávnych otázok. SMER-SD navyše v programe vyjadruje záujem pokračovať v organizovaní výjazdových zasadnutí vlády, čo samo o sebe nie je zlá myšlienka, až na fakt že na nich doteraz vždy prichádzalo k nekoncepčnému rozdávaniu peňazí samosprávam z vládnej rezervy. Takéto formy podpory idú proti samospráve, nakoľko posilňujú jej závislosť od dotácií centrálnej vlády.

Zmena v prerozdeľovaní eurofondov

Viacere strany majú v programe návrhy na zjednodušenie administrácie žiadostí o nenávratné príspevky z fondov EÚ (SaS, ĽS-HZDS). SaS chce zaviesť aj systém zálohových platieb, ktorý by výrazne uľahčil čerpanie prostriedkov pri menších obciach. HZDS navrhuje zriadiť celonárodnú implementačnú agentúru pri posilnení právomocí regiónov, čo si navzájom odporuje. So zaujímavým návrhom prichádza KDĽ, ktoré chce zverejňovať projektovú dokumentáciu schválených projektov na internete, aby sa šírili dobré nápady. SMK chce pre obce financovať DPH pri projektoch Programu rozvoja vidieka.

KDĽ a SMK navrhujú regionalizovať operačný program ROP, no kým KDĽ ho chce rozdeliť na 4 regionálne programy, SMK ho navrhuje presunúť na úroveň VÚC. Návrh SMK považujeme za lepší. KDĽ tiež navrhuje zriadiť nový operačný program špeciálne pre obce a mestá. SMK nabáda na vytvorenie cezhraničných Európskych zoskupení územnej spolupráce, cez ktoré je možné čerpať fondy priamo z Bruselu, mimo národných limitov.

Zmena fiskálnych pravidiel

Systémovejšie zmeny vo financovaní navrhujú SMK a Most-Híd. SMK chce odstrániť zo vzorca na prideľovanie výnosov daní diskrimináciu na základe nadmorskej výšky, zvýšiť financovanie preneseného výkonu štátnej správy a ďalšiu decentralizáciu uskutočňovať len za podmienky dostatočného finančného krytia. Tieto opatrenia v spojení s konzervovaním siete materských a základných škôl v malých obciach vedú k preferovaniu roztrieštenosti obcí na Slovensku, čo je v rozpore so zámerom komunálnej reformy. Most-Híd navrhuje začať diskusiu o novom prerozdelení verejných financií medzi úrovňami verejnej správy tak, aby nikto nedoplácal na vykonávané kompetencie. Tiež chce vytvoriť systém finančnej decentralizácie smerom k samosprávam, aby sa zlepšili ich možnosti a šance zvyšovať atraktivnosť podnikateľského prostredia v regiónoch a obciach. Najodvážnejším návrhom v programoch vôbec je presun výkonu aktívnej politiky trhu práce na samosprávu, ktorý navrhuje Most-Híd. Aj SNS

v programe spomína vyššiu angažovanosť VÚC a obcí pri podpore zamestnanosti a tvorby pracovných miest, no bez bližšej špecifikácie.

V programoch politických strán sa objavujú aj snahy o sprísnenie pravidiel pre nakladanie s verejnými zdrojmi na úrovni samosprávy (SaS, SDKÚ-DS). Obe strany chcú obmedziť zadlžovanie samosprávy do stanoveného percenta z hodnoty ich aktív, v prípade SaS je to 50% a SDKÚ-DS svoj návrh nešpecifikuje. Podľa SaS by mali VÚC, mestá a obce mať povinnosť oceniť svoje aktíva štandardnými oceňovacími metódami. SaS chce navyše zaviesť benchmarking samospráv a prostredníctvom záväznej skupiny vybraných ukazovateľov hodnotiacich efektívnosť a hospodárnosť nakladania s verejnými zdrojmi. SMK chce v súlade so svojimi ďalšími návrhmi zaviesť program pomoci obciam v kríze, aby sa nedostali do platobnej neschopnosti.

Zmeny v daniach s dopadom na samosprávu

Prakticky všetky politické strany sa zhodli na tom, že nechcú zvyšovať daňové zaťaženie. Najtvrdší záväzok v tomto smere prijala SaS (nezavádzať žiadne nové dane, nezvyšovať sadzby dnes existujúcich daní), SMER-SD naznačil možnosť zvýšenia dane z príjmu pre vyššie príjmové skupiny (nezvýšiť daň z príjmu, ale systémom odpočítateľných položiek zvýšiť solidaritu lepšie zarábajúcich). Ostatné strany ostali pri záväzku nezvyšovať daňové zaťaženie (SDKÚ-DS), resp. znižovať sadzby dane z príjmu ak to umožní stav ekonomiky a verejných financií (ĽS-HZDS). SNS chce zlúčiť dane a odvody do jednej dane a v prípade pozitívneho vývoja navrhne znižovanie daní.

Viacere strany navrhujú aj prehodnotenie existujúcich výnimiek v zákone o dani z príjmu (SaS, SDKÚ-DS), či prehodnotenie spôsobu daňovej asignácie 2% (KDH, Most-Híd). Tieto zmeny by mali pravdepodobne pozitívny dopad na rozpočty samosprávy, nakoľko výnos dane z príjmu fyzických osôb je predovšetkým príjmom samosprávy. ĽS-HZDS navrhuje zaviesť možnosť zníženia daňového základu o zakúpené vstupenky na kultúrne podujatia s negatívnym dopadom na príjmy samosprávy.

Dve etablované pravicové strany navrhujú pre živnostníkov a drobných podnikateľov zavedenie licencií (SDKÚ-DS) resp. nízkej paušálnej dane (KDH) namiesto daní a odvodov, čo by mohlo mať pozitívny i negatívny dopad na samosprávu, v závislosti od toho kam by smeroval výnos z týchto licencií. SaS navrhla znížiť daň z motorových vozidiel na minimum požadované EÚ a vykryť výpadky vo výnosoch príjmami z mýta. Tento návrh je likvidačný pre VÚC, pretože výnosy dane z motorových vozidiel sú, na rozdiel od mýta,

príjmami ich rozpočtov. ĽS-HZDS navrhuje zrušenie dane z pôdy, avšak s finančnou kompenzáciou pre obce. KDH by zas zrušilo resp. limitovalo výšku dane z lesných pozemkov, bez náhrady straty príjmov obciam. Podobne aj SNS je za „stabilizáciu“ dane z poľnohospodársky využívaných pozemkov. SMK plánuje zrušiť poplatok za vynímanie poľnohospodárskej pôdy z pôdneho fondu a prehodnotiť systém daní z pôdy, aby nebol prekážkou konkurencieschopnosti podnikateľov v pôdohospodárstve.

SMER-SD prichádza s návrhom diferenciacie sadzieb DPH na regionálnej báze, za účelom podpory cestovného ruchu. Táto myšlienka by v praxi znamenala skokové zvýšenie administratívnej záťaže podnikateľov, otvorenie enormných možností pre daňové úniky a pravdepodobne je i v rozpore so smernicami EÚ. KDH navrhuje na podporu cestovného ruchu zriadiť podporné fondy financované z miestnych daní a poplatkov, čím samospráve obmedzuje slobodu nakladania s vlastnými príjmami.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- rozhodovanie o platoch učiteľov výhradne na zriaďovateľovi (SaS)
- prehodnotenie daňovej asignácie – 2 % dane (Most – Híd, KDH)
- uvoľnenie súčasného režimu minimálnej mzdy (ĽS-HZDS, SDKÚ-DS, SaS)
- presun agendy aktívnej politiky trhu práce na samosprávu (Most-Híd)
- regionalizácia operačných programov pre prostriedky EÚ (SMK, KDH)
- zverejňovanie projektovej dokumentácie schválených projektov (KDH)

Negatívne zámery:

- zákonom garantovať zachovanie MŠ a 1. stupňa ZŠ v malých obciach (SMK)
- daňové úľavy a zľavy z cestovného pre rodiny (KDH)
- regionálne spriemerovanie úhrad obcí a VÚC za sociálne služby (SNS)
- profesionálni rodičia budú zamestnancami ÚPSVaR a nie detského domova (SaS)
- jednotná zákonná úprava poplatkov, zákon o vynakladaní verejných prostriedkov (SNS, SaS)
- odstrániť zo vzorca na prerozdeľovanie výnosu daní výškový koeficient (SMK)
- zaviesť program pomoci obciam v kríze, aby sa nedostali do platobnej neschopnosti (SMK)
- zasahovanie do DPF0 bez riešenia dopadu na samosprávu (KDH)
- obmedzovanie voľnosti samosprávy pri dani z pôdy (ĽS-HZDS, SNS, SMK)

- ponuka riešení samosprávnych problémov z centrálnej úrovne – výjazdové zasadnutia vlády (SMER-SD), budovanie multifunkčných ihrísk (SMER-SD, SaS)

Odporúčanie 2

Posilnenie finančnej autonómie obcí a vyšších územných celkov

Princípy z roku 2004, na ktorých stála fiškálna decentralizácia na Slovensku, sa ukázali byť správne, čo potvrdzuje stabilita takto nastaveného systému financovania počas celého obdobia do roku 2010. Systém odoláva dokonca aj dopadom hospodárskej krízy, ktorá významným spôsobom znižuje daňové príjmy tak štátneho rozpočtu, ako aj samosprávy. Keďže všetky 3 úrovne verejnej správy disponujú výnosmi tak priamych, ako aj nepriamych daní, sú aj v krízovom období – pri prepade výberu dane z príjmov fyzických osôb – menej náchylné na potrebu zásahov „zvonka“.

Z hľadiska ďalších úvah o finančnom zabezpečení kompetencií samosprávy je však nutné upozorniť aj na fakt, že iba približne 10% celkových príjmov dokážu samosprávy – či už na krajskej alebo obecnej úrovni – ovplyvniť vlastnými rozhodnutiami. Vlastné daňové príjmy totiž naplňajú iba polovicu rozpočtov samosprávy, značná časť výdavkov je krytá normatívmi z ministerstva školstva (regionálne školstvo je finančne najnáročnejšou kompetenciou samosprávy). Navyše až 80% z vlastných daňových príjmov tvorí prerozdelenie výnosu dane z príjmu fyzických osôb, nad ktorým samospráva nemá prakticky žiadnu kontrolu.

Pre budúcnosť je nevyhnutné posilniť práve tie zložky príjmov samosprávy, ktorých výnos dokáže vlastnými rozhodnutiami ovplyvniť miestne resp. regionálne zastupiteľstvo. V prípade obcí ide predovšetkým o daň z nehnuteľností a v prípade VÚC je to daň z motorových vozidiel. Tieto majetkové dane sa totiž aj počas krízy zaslúžili o stabilizáciu vývoja príjmov, nakoľko nie sú v takej miere ako priame dane náchylné na výkyvy výnosov vplyvom ekonomického cyklu.

Ďalšou výzvou je poskytnúť samospráve priestor na postupné odstránenie modernizačného dlhu z minulosti, ako aj na realizáciu regionálnych a miestnych rozvojových aktivít. Pri fiškálnej decentralizácii sa totiž objem prenesených zdrojov presne rovnal objemu kompetencií, ktoré mali obce a vyššie územné celky vykonávať. Až dynamický rast ekonomiky a teda aj výnosov dane z príjmov fyzických osôb umožnil samospráve postupne sa vyrovnávať aj s investičnými prioritami. Kríza však tento priestor zmazala a vzhľadom na nízke očakávanie rastu zamestnanosti a plátov pre najbližšie obdobie sa nedá počítať so skorým oživením rastu daňových príjmov.

Nasledujúce návrhy predkladáme ako návod na zmenu financovania samospráv, ktorá posilní ich demokratickú pozíciu v slovenskej spoločnosti a umožní im postupne zvyšovať kvalitu života svojich občanov.

Obce

100 % výnosu dane z príjmu fyzických osôb zo závislej činnosti rozdeliť obciam a upraviť prerozdelení vzorec

Vzhľadom k starnutiu obyvateľstva a potrebe vyrovnáť sa s týmto trendom aj v oblasti sociálnych služieb pre seniorov, navrhujeme zvýšiť váhu kritériá počtu obyvateľov nad 62 rokov, ktorá teraz predstavuje vo vzorci len 5%. S náporom na sociálne služby sa obce vyrovnávajú ťažko už teraz a dá sa očakávať, že v blízkej budúcnosti už nebudú túto kompetenciu zvládať finančne zabezpečiť. Preto by bolo namieste posilniť zdroje smerujúce na tento účel do obecných rozpočtov. Navrhujeme tiež vo vzorci posilniť veľkostné kritérium, ktoré teraz v nedostatočnej miere zohľadňuje úlohy regionálnych centier zabezpečujúcich služby aj pre obyvateľov okolitých obcí. Posilnenie toku peňazí smerom k väčším mestám a obciam takisto napomôže procesu municipalizácie, ktorá je jedným zo základných predpokladov skvalitnenia poskytovaných služieb na úrovni miestnej samosprávy.

100 % výnosu dane z príjmu fyzických osôb z podnikateľskej činnosti ponechať v sídle podnikateľa.

Znamenalo by to nižšie prerozdelenie výnosu dane v rámci Slovenska a zároveň silnú motiváciu miestnej samosprávy vytvárať priaznivé podnikateľské podmienky pre drobných živnostníkov.

Základ dane z nehnuteľnosti určiť na základe trhového ocenenia.

Vyspelé krajiny využívajú takýto spôsob zdaňovania majetku už dlhé roky a osvedčil sa nakoľko je ďaleko spravodlivejší ako náš súčasný model založený na rozlohe, i keď s prechodom na nový systém môžu byť dočasne spojené komplikácie s ocenením existujúcich nehnuteľností. Tejto problematike sa venovala osobitná štúdia, ktorú M.E.S.A. 10 vydala koncom roka 2009, kde sa načrtávajú rôzne možnosti ocenenia majetku. Ide iba o technický problém, ktorý pri politickej vôli nebude ťažké – aj vzhľadom na skúsenosti ostatných krajín EÚ – prekonať.

Zaviesť poplatok za využívanie miestnych komunikácií na parkovanie

obdobne ako je tomu napríklad v susednej Českej republike. Samosprávy u nás prakticky nemajú v rukách žiadny nástroj regulácie statickej dopravy, čo najviac pociťujú obyvatelia vo väčších mestách. Podmienky, za akých by bol takýto poplatok v jednotlivých mestách zavedený, by si určovalo formou VZN miestne zastupiteľstvo.

Zaviesť nový poplatok za rozvoj

ktorý by mestám hradili investori na kompenzáciu nákladov spojených so zatažením mestskej infraštruktúry (križovatky, cesty, parkovanie a pod.). Výrazne by sa tým sprehľadnil proces určovania tzv. vyvolaných investícií a znížil priestor pre korupciu v samospráve.

Zachovať daň za poľnohospodársku pôdu

Viacero strán má vo svojich programoch obsiahnutú redukciu alebo zrušenie dane za poľnohospodársku pôdu. Navrhujeme, aby táto daň ostala aj naďalej zachovaná, nakoľko v mnohých prípadoch tvorí jeden z hlavných zdrojov príjmov do miestnych rozpočtov, zároveň však vzhľadom na obavy zo zneužívania tejto dane navrhujeme previazať jej sadzbu (i sadzbu dane z hospodársky využívaných lesov) so sadzbou dane za stavebné pozemky. Obec by tak mala aj naďalej voľnosť pri stanovovaní sadzieb miestnych daní, no dosah na zdanenie pôdy a lesov by jej ostal iba sprostredkované.

Vyššie územné celky

Zaviest' podiel vyšších územných celkov na výnose z dane z príjmu právnických osôb

Keďže 100 % výnosu dane z príjmov fyzických osôb by plynulo obciam a vo väzbe na presun úloh na vyššie územné celky by táto daň by nahrádzala výpadok príjmov VÚC. Zároveň by významne motivovala VÚC vytvárať priaznivé podmienky pre rozvoj podnikania a lákanie investorov do svojho regiónu. Dôležitým aspektom by v tomto prípade bol spôsob vyrovnávania regionálnych rozdielov, nakoľko západné regióny a osobitne Bratislava disponujú ďaleko vyššou daňovou silou ako regióny na východe Slovenska. Prihovárame sa za vytvorenie modelu horizontálneho vyrovnávania, kde by sa stanovená časť skutočného výberu dane v danom regióne rozdeľovala na základe vzorca medzi ostatné regióny. Vznikli byt ak čistí prispievatelia a čistí beneficianti vyrovnávania a bolo by jasné, koľko kto do systému prispieva resp. z neho čerpá.

Zaviest' neúčelovú dotáciu pre VÚC zo štátneho rozpočtu pre zabezpečenie regionálneho rozvoja

teda nad rámec financovania základných úloh. Takýmto spôsobom by sa VÚC stali spoluzodpovedné za regionálny rozvoj na ich území a prestali by byť odkázané na podporné mechanizmy centrálnej vlády. Pre rozdelenie neúčelovej dotácie medzi kraje je potrebné stanoviť jasné kritériá, medzi ktoré môžu patriť ekonomický potenciál regiónu, či deficit infraštruktúry a poskytovaných služieb v porovnaní so zvyškom Slovenska. Z takto nastaveného mechanizmu by profitovali predovšetkým chudobnejšie regióny, ktoré by získali finančný nástroj na rozvoj infraštruktúry a služieb na svojom území.

Delegovať rozhodovanie o prerozdeľovaní zdrojov z regionálneho operačného programu a programu rozvoja vidieka vyšším územným celkom

čo je v súlade s princípom subsidiarity. Po takmer 10 rokoch existencie už sú VÚC kapacitne vybavené prevziať zodpovednosť za riadenie programov spolufinancovaných z EÚ. Takýmto spôsobom budú regionálne samosprávy môcť samé určovať prioritné oblasti svojho rozvoja a nebudú sa môcť vyhovárať na nesprávne rozhodnutia centrálnej vlády.

4.3 Zmeny v územnosprávnom usporiadaní

Väčšina politických strán sa zameriava výlučne na reorganizáciu štátnej správy. Je zaujímavé, že s výnimkou SaS strany vynechali zo svojich úvah zásadné zmeny v ostatných orgánoch štátnej správy, rozpočtových a príspevkových organizáciách, a sústreďujú sa iba na redukcie ministerstiev.

Z programov vyplýva, že väčšina zo strán nemá záujem napraviť významné nedostatky súčasného územnosprávneho usporiadania Slovenska. O nezmyslených hraniciach súčasných vyšších územných celkov, ako aj ich názvov, sa napísalo už dosť. Po schválení súčasnej úpravy v roku 2001 existovali viaceré náznaky presadzovať zmenu (SDKÚ-DS, strany vládnej koalície z rokov 2002-2006 s výnimkou ANO). Rovnako sa už 20 rokov diskutuje o negatívach súčasného roztriešteného osídlenia Slovenska, kde každá obec je právnym subjektom a územnosprávnou jednotkou bez ohľadu na jej veľkosť a schopnosť plniť úlohy. Vždy pri regionálnych voľbách sa diskutuje na tému neúčasti voličov, o tom ako si neosvojili súčasné územné členenie a pod. napriek všetkým známym negatívam prakticky žiadna politická strana neprichádza s jasnou predstavou riešenia problému. Tému zmien v územnosprávnom usporiadaní sa iba všeobecne stavia program SDKÚ-DS v oblasti komunálnej reformy a SMK s tézou podpory vzniku prirodzených regiónov.

Zmeny na centrálnej úrovni

Zásadnú zmenu na úrovni centrálnej vlády chcú realizovať SMER-SD, SDKÚ-DS a SaS. Strany sa síce zjednocujú na potrebe zníženia počtu ministerstiev, nezhodujú sa však v tom, ktoré s ktorými zlúčiť a ktoré zrušiť.

SaS navrhuje zmeny aj v rámci ostatných ústredných orgánov štátnej správy a konkrétnych štátnych organizáciách. Navrhuje 8 konkrétnych zmien. SDKÚ-DS sa pri ďalších zmenách odvoláva na návrhy Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť.

Objavujú sa aj návrhy na nové inštitúcie, resp. obnovenie tých, čo navrhla zrušiť súčasná vládna koalícia. Most-Híd bude presadzovať zriadenie Úradu pre podporu kultúry národnostných menšín, SDKÚ-DS chce zabezpečovať grantový program v kultúre mimo ministerstvo a obnoviť ministerstvo životného prostredia. Tu sa zhoduje s postojom Most-Híd, ktorý odmieta

zlučovanie ministerstva životného prostredia s ministerstvom pôdohospodárstva.

Miestna štátna správa

Zásadnú reorganizáciu navrhuje SMER-SD a ĽS-HZDS. V zásade ide o snahu vrátiť štruktúru miestnej štátnej správy do stavu spred roka 2004, t.j. do stavu keď vládnu koalíciu tvorili HZDS, SNS a ZRS. Na obvodnej úrovni navrhujú integráciu miestnej štátnej správy (ĽS-HZDS navrhuje vytvoriť opäť okresy). Odlišujú sa v tom, že SMER-SD chce vytvárať predpoklady pre integráciu a ĽS-HZDS hovorí jednoznačne o zrušení.

Na krajskej úrovni je pozícia oboch strán opačná. ĽS-HZDS chce prehodnotiť činnosť krajských úradov špecializovanej štátnej správy s tým, že ich činnosť chce presunúť na krajskú samosprávu. Naopak SMER-SD hovorí o zrušení špecializovanej štátnej správy na krajskej úrovni.

Územná samospráva

SMER-SD, ĽS-HZDS, SaS, KDH, Most-Híd sa k zmenám v štruktúre obcí a vyšších územných celkov nehlásia.

SMK chce podporiť vytvorenie prirodzených regiónov (v tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že od roku 1992 boli diskusie na túto tému veľmi komplikované a SMK odmietala nielen pôvodný župný variant, ale neskôr aj vládny návrh 11+1 žúp).

SDKÚ-DS chce pripraviť komunálnu reformu, ktorá by mala obce motivovať k spolupráci. Z tejto dikcie nie je zrejmé či je a bude zástancom zlučovania obcí alebo pôjde iba o zlepšenie medziobecnej spolupráce.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- redukcia počtu ústredných orgánov štátnej správy (SMER-SD, SDKÚ-DS, SaS),
- redukcia ostatných orgánov a organizácií centrálnej vlády (SDKÚ-DS, SaS),
- príprava komunálnej reformy (SDKÚ-DS),
- podpora vzniku prirodzených regiónov (SMK).

Negatívne zámery:

- rušenie krajských úradov špecializovanej štátnej správy (SMER-SD, ĽS-HZDS),
- zrušenie všeobecnej a špecializovanej štátnej správy a vytvorenie

okresných úradov s integrovanou štátnou správou (ĽS-HZDS, SMER-SD),

- rozšírenie preneseného výkonu miestnej štátnej správy (ĽS-HZDS),
- zriadiť Úrad pre podporu kultúry národnostných menšín (Most-Híd).

Dôvodmi nášho odmietavého postoja k opätovnej integrácii miestnej štátnej správy sú skúsenosti z obdobia do roku 2004, najmä tie, ktoré boli dôvodmi pre dezintegráciu v roku 2004:

- počet a veľkosť vyšších územných celkov a decentralizácia kompetencií na územnú samosprávu umožňujú lokalizovať niektoré výlučné kompetencie štátu iba na úrovni kraja,
- odstránenie zložitých riadiacich vzťahov medzi ústrednými orgánmi štátnej správy,
- odstránenie nevhodného oddelenia zodpovednosti za odborné riadenie (príslušné ministerstvo) a zodpovednosti za personálne a finančné riadenie (ministerstvo vnútra),
- zvýšenie prehľadnosti finančných tokov zrušením rozpočtových kapitol krajských úradov a presunutím finančných prostriedkov na zabezpečovanie štátnej správy a preneseného výkonu štátnej správy do kapitoly príslušného ústredného orgánu, sprehľadnenie financovania kapitol štátneho rozpočtu a možnosť regulácie výdavkov,
- zjednodušenie personálnej agendy v štátnej správe možnosťou zriadenia jediného služobného úradu pre úrad špecializovanej štátnej správy príslušného ústredného orgánu,
- prepojenie politickej a vecnej zodpovednosti za kvalitu poskytovaných služieb,
- možnosť jednotnej riadiacej a kontrolnej činnosti (vnútorná kontrola),
- flexibilita organizácie siete pracovísk v rámci krajov, podľa rozhodujúcich kritérií každej poskytovanej služby,
- zefektívnenie metodického riadenia a vzdelávania,
- posilnenie možnosti zavádzania informačných technológií a budovania databáz v rámci štátneho informačného systému.

Odporúčanie 3

Zmeny v územnosprávnom usporiadaní

Nerešpektovanie princípov regionalizácie pri rozhodovaní o územnosprávnom členení Slovenska, ale aj neujasnenosť a chýbajúci všeobecný konsenzus rozhodujúcich politických strán v otázke akým štátom má byť Slovenská republika, spôsobujú permanentné otváranie otázky o počte vyšších územných celkov, o efektívite výkonu verejnej správy na miestnej úrovni, o tom či majú alebo nemajú byť krajské úrady, o tom či má existovať špecializovaná alebo integrovaná miestna štátna správa, o tom či máme mať

duálny alebo integrovaný model verejnej správy, prekrývanie sa politických jednotiek so štatistickými (NUTS).

Na Slovensku si dodnes štát ponecháva priamy vplyv v oblasti regionálneho školstva, sociálnych vecí, kultúry, zdravotníctva, regionálnej dopravy, civilnej ochrany, protipovodňovej ochrany, životného prostredia, finančných a rozhodovacích nástrojoch regionálneho rozvoja, ... Výsledkom sú duplicity vo výkone, nezodpovednosť, nízka efektivita, komplikovaná štruktúra, ... Cieľom koncepcie nebol duálny model. Cieľom bolo jasne rozdelenie úloh medzi miestnou úrovňou (samospráva), regionálnou úrovňou (samospráva) a centrálnou úrovňou (štátna správa).

Neochota politických strán vzdať sa moci a vplyvu na bežný život občana je príčinou neustálych snáh o zmeny v organizácii verejnej správy. Často sa verejnosti podsúva mýtus o zlacnení, o šetrení, vždy sa však ukáže že výsledkom je pravý opak a výdavky na verejný sektor permanentne rastú.

Vo vládnej koncepcii decentralizácie z roku 2000 boli definované výlučné kompetencie centrálnej vlády, t.j. také, ktoré nemôže garantovať (to neznamená vykonávať) žiaden iný subjekt ako štát, nakoľko sú vykonávané v záujme a v mene štátu a jeho obyvateľov: obrana štátu, zahraničná politika, zákonodarstvo, fiskálna, menová, daňová a mzdová politika, správa štátneho majetku, spravodlivosť a súdnictvo, kataster nehnuteľností, štátne evidencie, vydávanie štátnych dokladov, rôzne druhy štátnej kontroly vrátane inšpekcií a auditov územnej samosprávy a služieb, ktoré zabezpečuje, koordinačné a programové celoštátne činnosti. Napriek výlučnosti je však možné zabezpečovanie niektorých činností preniesť aj na iný subjekt verejnej správy pri dodržiavaní pravidiel a podmienok štátnej správy. Centrálne vlády si, odlišne v jednotlivých štátoch, ponechávajú vplyv vo vybraných zariadeniach, ako napríklad: univerzity, výskumné ústavy, špeciálne zdravotnícke zariadenia, národné kultúrne ustanovizne, medzinárodné cesty, celoštátne železnice, prístavy, pošty, letiská. Všetko ostatné má byť úlohou súkromného sektora, resp. úlohou nižších úrovní verejnej správy. Práve zásadná redukcia úloh je kľúčom k radikálnemu zníženiu počtu ministerstiev (bez toho aby vznikali megaministerstvá), zrušeniu desiatok rozpočtových a príspevkových organizácií štátu.

Zlučovanie obcí, vytvorenie municipalít.

Slovensko patrí k štátom s najviac roztrieštenou štruktúrou osídlenia. Drvivá väčšina štátov Európy, ale aj rozvinutých štátov sveta, už dávno spustila procesy zlučovania obcí do väčších municipalít. Určite to nie je proces

krátkodobý, ale práve preto odkladanie jeho začiatku je nezodpovedné. Že to je pre unitárny štát možné a dokonca vhodné slúži príbeh Dánska.

Prehodnotenie počtu a hraníc vyšších územných celkov

Naďalej považujeme za ideálny model územného členenia Slovenska na 12-13 vyšších územných celkov a osobitné postavenie Bratislavy (mesto aj vyšší územný celok). Model vystavaný na hraniciach prirodzených regiónov Slovenska. Jeho realizácia je však v súčasnosti oveľa ťažšia ako v roku 2001, alebo v roku 2002 po voľbách do NR SR. Preto je potrebné zvážiť veľmi dôkladne takýto krok, pričom sa ponúka aj iná možnosť úzko súvisiaca so zlučovaním obcí do väčších územnosprávnych jednotiek (municipalizácia). Po ukončení municipalizácie a presunu rozhodujúcich kompetencií (dnešné úlohy obcí a vyšších územných celkov a niektoré úlohy centrálnej vlády) na municipality je možné diskutovať o nových úlohách a potrebnosti druhej úrovne miestnej samosprávy na Slovensku.

4.4 Správne procesy

Môžeme konštatovať, že za posledných 20 rokov sa pozornosť v rámci verejnej správy venovala najmä hmotnoprávnej úprave, kedy dochádzalo k prebudovaniu orgánov územnej samosprávy, k vytváraniu nových, k presunom pôsobností na jednotlivé úrovne samosprávy, k majetkovým transformáciám, či k fiskálnej decentralizácii. Takmer vôbec, a ak, tak len okrajovo, nebola venovaná pozornosť úprave procesnoprávnej, teda tej, ktorá by adekvátne reagovala na dané zmeny aj v oblasti správneho konania.

V dnešnom nastavení úrovni územnej samosprávy, jej orgánov a ich pôsobností sa nedostatok novej úpravy, korešpondujúcej s uvedenými vykonanými zmenami, ukazuje stále naliehavejšie. Nedostatky v procesnej úprave spôsobuje a ďalej môže spôsobovať ťažkosti tam, kde síce sú samosprávne jednotky kompetenčne vybavené, ale nemajú dostatok procesných nástrojov tak, aby boli prijímatelia služieb, resp. rozhodnutí v správnom konaní spokojní (samozrejme, v zmysle spôsobu fungovania, dĺžky konania, kvality rozhodovania a pod., nie v zmysle výsledku rozhodnutia orgánu verejnej správy).

Aj na základe prezentácie názorov odbornej obce je potrebné vypracovať a prijať nové právne predpisy, ktoré by nanovo upravili všeobecný predpis pre správne konanie, ale aj (nielen) na to nadväzujúcu novú úpravu správneho súdnictva, ktoré má u nás takisto svoje veľké medzery (napr.

odborný seminár o správnom konaní organizovaný M.E.S.A.10, máj 2009, medzinárodná konferencia zameraná na správne súdnictvo organizovaná M.E.S.A.10, november 2009).

Je preto dôležité, aby sa tieto aspekty stali súčasťou programov politických strán, ktoré majú záujem na ďalšej dobrej úprave fungovania verejnej správy, osobitne však územnej samosprávy na Slovensku.

Správne konanie

Pokiaľ majú byť naplnené princípy uvedené v úvode a odporúčania na pokračovanie v procese decentralizácie, je nevyhnutné, aby boli vykonané zmeny aj v oblasti procesnoprávnych predpisov. Tie totiž zatiaľ nereagovali na zmeny vykonané doteraz. Z hľadiska programov politických strán, resp. tých ich častí, ktoré sa týkajú územnej samosprávy, musíme konštatovať, že komplexne sa touto problematikou nezaobrá žiadny. Čiastkovo sa niektoré programy dotýkajú niektorých segmentov procesných ustanovení, najmä ohľadne elektronizácie verejnej správy a zavádzania e-governmentu; toto však ďalej nerozpracovávajú a neuvádzajú, že bez zmeny procesnoprávnych predpisov to nie je reálne možné a sľub tak nemá reálny základ. Na polceste zostávajú dokonca aj programy tých strán, ktoré ponúkajú ďalšie zmeny v organizácii verejnej správy – či už integrovanú miestnu štátnu správu, alebo prenášanie niektorých kompetencií z orgánov špecializovanej miestnej štátnej správy na územnú samosprávu – ani tam sa o procesných zmenách nehovorí, napriek tomu, že sú v takýchto prípadoch potrebné.

Pri najčastejšie spomínanom zavádzaní e-governmentu (a tým akoby prinášanim väčšieho komfortu pri „vybavovaní“ na úradoch pre občanov a firmy) sa vôbec neriešia dôležité záležitosti, ako je napríklad doručovanie, preukazovanie doručovania, elektronický podpis, zaručený elektronický podpis, prístup k nemu a pod. Od preukázateľného doručenia napr. rozhodnutia vznikajú, menia sa alebo zanikajú dôležité právne skutočnosti pre ďalšiu situáciu subjektov v správnom konaní. Odo dňa preukázateľného doručenia napríklad plynú procesné lehoty, dôležité pre uskutočnenie určitých právnych úkonov, napríklad podania odvolania. Pre jasnú identifikáciu subjektu správneho konania je dôležitý systém elektronického podpisu, zatiaľ je však jeho získanie zložité a nákladné, pokiaľ nejde o firmu, ktorá vybavuje niektoré typy agend častejšie, nie je dôvod, aby si ho bežný obyvateľ vybavoval. Na toto, ale aj niektoré ďalšie veci (výkon rozhodnutia, prehľadnosť predpisu, „user-friendly zákon“, atď.) sú veci, ktoré hovoria v prospech nutnosti vypracovania a prijatia novej právnej úpravy správneho konania. Žiadny z programov strán sa však k takémuto bodu nehlási.

Naopak, môžeme povedať, že svojimi čiastkovými sľubmi zostávajú niekde na polceste (niektoré zďaleka ani tam) a naplnenie niektorých sľubov bez takýchto zmien jednoducho nebude možné. Z tohto hľadiska sa dá konštatovať, že ďalšiemu napĺňaniu princípov a odporúčaní takto prísť nemôže.

Každá zo strán (okrem SMER-SD) má v programe zjednodušiť a odbúrať administratívne zaťaženie pre podnikateľov, s čím sa dá súhlasiť. Otázkou je, že keď pre podnikateľov, prečo nie aj pre „bežných“ obyvateľov.

Najlepšie rozpracovaný program ohľadne procesných zmien má strana Most-Híd. Obsahuje zavádzanie e-governmentu, skrátenie a zjednotenie lehôt, príplatky za zrýchlené konanie aj na iných úradoch ako na katastri nehnuteľností, zaviesť integrované konania, či spoločné úradovne pre vybavovanie niektorých typov listín (dokumentov). Novinkou je snaha o zabezpečenie predvídateľnosti správnych rozhodnutí a tiež zverejňovanie a harmonizovanie rozhodnutí správnych orgánov (akási judicializácia, čo je zaujímavý moment). Pri ďalšom rozpracovaní by bolo možné dôjsť k záveru o potrebe vypracovania nového procesného predpisu.

SDKÚ-DS má niektoré čiastkové momenty vo svojom programe, ktorý by pri väčšej miere spracovania mohli aspoň signalizovať, kam sa uberať. Podporujú zavádzanie e-governmentu tiež tým, že na elektronické úkony chcú presadzovať nižšie správne poplatky, čo je sympatické. Dôležitým momentom je tiež snaha vytvoriť tzv. „back-office“, teda akúsi databázu predložených dokumentov slúžiacich na to, aby občan nebol šikanovaný úradmi predkladaním stále tých istých dokladov pri rôznych typoch konania. Už raz predložený doklad si úrad musí vyhľadať sám. Program tiež hovorí o odbúravaní administratívnej záťaže pre podnikateľov, nehovorí však o bežných obyvateľoch. Daná oblasť sa dotýka aj niektorých úprav stavebného konania, najmä prísnosti pri posudzovaní čiernych stavieb, zjednodušiť stavebné konanie pre stavby rodinných domov a drobných stavieb, či zaviesť do rozhodovania o skládkach či ťažbe uránu aj rozhodovanie zastupiteľstiev dotknutých krajov a obcí. V tomto však nejde o nič nové, resp. ide o reakciu na konkrétne kauzy z nedávnej minulosti, nie však o systémové riešenia. O komplexnosti riešenia v procesnej oblasti sa nedá hovoriť, aj keď niektoré čiastkové veci by mohli postupne k takýmto riešeniam viesť.

Ostatné strany sa tejto problematiky vyhýbajú, resp. ju nemajú rozpracovanú vôbec. Absolútne žiadny dotyk s ňou nemá strana Smer-SD, ktorá nehovorí ani o e-governmente či zjednodušovaní administratívnej

záťaže pre podnikateľov, čo hovoria všetky ostatné strany (ĽS-HZDS, SaS, KDH, sčasti SMK). Pri SMK sa presadzuje snaha zaviesť materinský jazyk pri konaní pred úradmi, ĽS-HZDS a SMER-SD hovoria o organizačných zmenách, ale bez súvisiacich procesných zmien (čo môže naznačovať to, že pôjde v zásade o ďalšie „premenovanie“ úradov). KDH hovorí špeciálne o sprísnení pravidiel a postihov v stavebnom konaní. SNS hovorí o zjednotení „štátnych a miestnych poplatkov“ (t.j. pravdepodobne správnych a miestneho poplatku) do jedného kódexu, čo však (aj s prihliadnutím na ďalší druh poplatkov, súdnych) nie je najlepší nápad, práve naopak, pre ich rôznu povahu je odôvodnené, aby sa každou skupinou poplatkov zaoberal osobitný zákon.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- zavádzanie e-governmentu (prakticky všetky strany okrem SMER -SD a HZDS)
- odbúranie administratívnej záťaže pre podnikateľov (okrem SMER -SD)
- skrátenie a zjednotenie lehôt v správnom konaní (Most-Híd)
- zavedenie integrovaného konania (Most-Híd)
- spoločné úradovne pre niektoré typy listín (Most-Híd)
- zverejňovanie a harmonizovanie rozhodnutí správnych orgánov (Most-Híd)
- nižšie správne poplatky za úkony vykonané elektronicky (SDKÚ-DS)
- vytvorenie back-office, čo znamená stop šikanovaniu občanov pri prekladaní dokladov a pod. (SDKÚ-DS)
- úpravy v stavebnom zákone a pri rozhodovaní o ťažbe uránu (SDKÚ-DS)

Negatívne zámery:

- veľmi všeobecné tézy, neriešenie podstatných náležitostí (aspoň v náznaku; program je tak vágny a ťažko sledovať jeho splnenie / nesplnenie) (všetky strany)
- odbúranie administratívnej záťaže len pre podnikateľov – prečo nie aj pre „bežných“ obyvateľov? (všetky strany, ktoré to majú v programe)
- plánovanie organizačných zmien bez dotyku na úpravu správnych konaní, ktoré s tým súvisia / môžu súvisieť (ĽS-HZDS, SMER-SD)
- zjednotenie všetkých (správnych) poplatkov do jedného kódexu
- ani náznak vypracovania nového zákona o správnom konaní (všetky strany; vzhľadom na počet a charakter navrhovaných zmien by sa možno dalo o tomto uvažovať pri Most-Híd)

Správne súdnictvo

Ešte horšia situácia, ako v správnom konaní, je v programoch strán v oblasti správneho súdnictva. Je ťažké očakávať, že dobre fungujúca verejná správa sa zaobíde bez dobre fungujúcej súdnej poistky; správne súdy v tomto prípade by mali byť dobre vybavené personálne, dostatočne vybavené kompetenčne, s primeranou mierou špecializácie na to, aby fungovali rýchlo a efektívne. Nemali by fungovať ako odvolací orgán voči rozhodnutiu orgánu verejnej správy na prvom stupni.

V programe vlády bolo o. i. posúdenie vytvorenia Najvyššieho správneho súdu. Pravda je, by išlo o zásah do štruktúry súdov (vyžadujúci si aj ústavnú úpravu) a tento počin by mal širší záber, než len čisto na oblasť verejnej správy; na druhej strane, vláda sa k takémuto počinu (t. j. nepredložila ani len materiál, ktorý by posudzoval vytvorenie takéhoto súdu) neodhodlala. K tomuto bodu sa nehlási ani SMER-SD, ani ĽS-HZDS, ktorej patril rezort spravodlivosti.

O presadzovaní vytvorenia Najvyššieho správneho súdu hovorí program SDKÚ-DS; ide síce o kontext zmien v oblasti justície, každý problém sa však musí začať riešiť z nejakého konca, preto je možné toto považovať za pozitívny bod programu.

Vytvorenie tzv. Vrchného správneho súdu má vo svojom programe aj SaS; takisto v inom kontexte zmien v justícii, ale platí to, čo bolo povedané vyššie. Ani jedna z dvoch spomenutých strán už bližšie nerozpracováva, ako by mal asi taký súd vyzeráť, jeho náplň, potrebu vypracovania osobitného procesného predpisu, mieru špecializácie sudcov na nižších stupňoch, vecnú príslušnosť a pod. Na druhej strane je potrebné považovať za pozitívne, že na rozdiel od všetkých iných strán sa do tejto oblasti vôbec plánujú pustiť.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery :

- vytvorenie Najvyššieho správneho súdu (SDKÚ-DS), resp. Vrchného správneho súdu (SaS)

Negatívne zámery:

- ignorovanie (s výnimkou vyššie uvedeného) oblasti správneho súdnictva (všetky strany)

Odporúčanie 4

Zmeny v správnom konaní a správnom súdnictve

Nová úprava správneho konania, nový predpis upravujúci a zjednocujúci (tam, kde je to účelné) správne konanie.

O potrebe zmien v správnom konaní a v správnom súdnictve sa najmä (ale nielen) v odbornej obci diskutuje už niekoľko rokov. Ide najmä o to, že zmeny v procesných úpravách nenasledovali zmeny v hmotnoprávných úpravách, ale aj o to, že dnešný zákon o správnom konaní je už v niektorých ohľadoch prekonaný, aj keď vo svojom čase to bol výborný procesný predpis. Tiež sa množia nedobré snahy jednotlivých rezortov upraviť si procesné predpisy osobitne, čo fragmentuje procesnú úpravu a zneprehľadňuje ju, pre bežného užívateľa robí nepoužiteľnou.

Diskusia sa v istom čase týkala toho, či ísť napríklad českou cestou a prijať nový predpis o správnom konaní, alebo či novelizovať dnes platný zákon. Naše odporúčanie, a to z viacerých dôvodov, je prijať úplne nový, moderný predpis, ktorý bude reflektovať doteraz vykonané zmeny, nanovo upravovať niektoré inštitúty, vypustí, čo je už dnes prekonané a zavedie nové pojmy a mechanizmy konania, ktoré dnes upravené nie sú, resp. len veľmi okrajovo.

Otázkou je, či priamo v zákone definovať aj zásady správneho konania a všetky jeho ďalšie ustanovenia potom postaviť na nich, alebo či sa má zásadami zaoberať len teória.

V novom predpise o správnom konaní bude potrebné reagovať na nové postavenie územnej samosprávy, ktoré by sa malo do budúcnosti posilňovať, čo do vybavenia pôsobnosťami, ale aj posilňovaním samosprávneho charakteru jej činnosti (postupným odbúravaním preneseného výkonu štátnej správy). Bude preto potrebné upraviť druhý stupeň rozhodovania v správnom konaní, teda upraviť mechanizmus rozhodovania o odvolaniach voči rozhodovaniu orgánu samosprávy na prvom stupni v rámci samosprávnych pôsobností. Dnešné riešenie je zlé a ďalej neudržateľné – zákon totiž hovorí o odvolaní sa na príslušný súd, čo však nie je správnym konaním. Keďže obec ani samosprávny kraj nemá najbližšie vyššie nadriadený orgán pri rozhodovaní v samosprávnych pôsobnostiach, bude potrebné túto dôležitú vec vyriešiť.

Veľkou témou je zavádzanie e-governmentu, no bez toho, aby bolo možné urobiť elektronicky podanie, vykonať niektoré úkony a dostať rozhodnutie,

nebude možné hovoriť o e-governmente v jeho pravom zmysle slova. Preto bude potrebné riešiť problematiku začatia správneho konania, samotného podania a spôsoby podania, problematiku elektronického podpisu a jeho používania (resp. inej identifikácie), doručovania (a to nielen pre e-government, pretože to je problémom už dnes) a preukazovanie doručovania, pretože od neho závisia mnohé právne skutočnosti a plynú lehoty dôležité pre procesné úkony. Upraviť bude potrebné aj predkladanie dôkazov – napríklad listinných tak, aby to bolo možné elektronickou cestou a pod. E-government by riešil (aj) celú štruktúru opravných prostriedkov, ktoré bude potrebné upraviť nanovo.

Ako jedna z problematických vecí v správnom konaní sa javí výkon rozhodnutia. Tu je možné uvažovať o novej úprave, resp. o takej úprave, ktorá vypustí z procesného predpisu výkon rozhodnutia a odkáže na exekučný poriadok tak, ako je to pri výkone súdnych rozhodnutí už niekoľko rokov a funguje to.

Otázkou je úprava inštitútu protestu prokurátora mimo predpisu o správnom konaní, resp. v ňom len odkázať na osobitý predpis, ktorým je zákon o prokuratúre, ktorý komplexne upravuje inštitúty prokurátorského dohľadu a dozoru. Osobitnou úpravou by mala prejsť problematika verejnoprávnych zmlúv, pretože doteraz sa nimi zaoberala viac teória ako prax, ale badať ich narastanie a dokonca sa o nich zmieňuje aj novela zákona o obecnom zriadení, nie sú však nikde definované a bude potrebné upraviť konanie o nich – najmä pre ich inú povahu ako majú zmluvy uzavreté v rámci súkromného práva.

Uvažovať bude potrebné aj o potenciálnej judicializácii správneho konania a zjednocovania rozhodnutí, čím by sa bolo možné priblížiť k prehľadnosti konania, väčšej právnej istote a predvídateľnosti rozhodnutí správnych orgánov.

Problematické sa javí aj samotné konanie vo fáze dokazovania, riadneho zisťovania skutkového stavu a pod., čo je sčasti problematika právnej úpravy, sčasti problematika jej nesprávnej aplikácie.

Tu sme už pri ďalšom probléme, a to často neodbornom postupe pri správnom konaní, čo má za následok vydávanie nesprávnych rozhodnutí, predlžovanie konaní, vyššie náklady a pod., s čím súvisí konečná nespokojnosť účastníkov konania na strane fyzických a právnických osôb (častým problémom, okrem zle zisteného skutkového stavu, je napríklad posúdenie toho, kto je účastníkom konania). Je preto potrebné v oblasti správneho konania klásť oveľa väčší dôraz na vzdelávanie, školenia, na to,

aby v správnom konaní vystupovali pracovníci orgánov verejnej správy s príslušnou kvalifikáciou a pod.

Úprava správneho súdnictva

Z pohľadu správneho súdnictva je situácia podobná ako pri správnom konaní v tom, že odborníci už nejaký čas zvyrazňujú potrebu novej právnej úpravy, stále sa jej však nedostáva. Komplikáciou je fakt, že nové nastavenie správneho súdnictva by znamenalo zmeny v štruktúre súdnictva, pri zriadení Najvyššieho správneho súdu aj zásah do ústavy.

Predpis by mal obsahovať minimálne nasledovné náležitosti. Mal by upraviť postavenie prvostupňových súdov v správnom súdnictve, teda či pôjde o osobitnú sústavu, alebo pri zachovaní všeobecnej súdnej sústavy (čo je pravdepodobnejšie) osobitné správne senáty. Odborníci zdôrazňujú potrebu špecializácie sudcov a ich dlhodobej prípravy. Podstatnou črtou je to, že pri autonómnom postavení správneho súdnictva je potrebná aj autonómna právna úprava, čo odôvodňuje vyňatie správneho súdnictva z Občianskeho súdneho poriadku a prijatie osobitnej právnej úpravy.

Zákon by mal stanoviť príslušnosť súdov, pričom pri komplexnej právnej úprave by mala byť oproti dnešnému stavu príslušnosť rozšírená aj o ďalšie veci, ako sú napríklad volebné veci, registrácie politických strán, registrácie volebných kandidátok, volebné sťažnosti, atď., teda malo by dôjsť k odbremeneniu najvyššieho súdu, ale aj ústavného súdu.

Debata na túto tému sa rozvinula nedávno v súvislosti s novelou zákona o obecnom zriadení, kde ústavný súd a prezident republiky nesúhlasili so stanovením lehoty 90 dní na rozhodnutie o volebnej sťažnosti. Argumentovali vysokou zaťaženosťou ústavného súdu, a takéto riešenie by mohlo pomôcť. Samozrejme, do vecnej pôsobnosti správneho súdnictva by patrili aj mnohé ďalšie veci.

Správny súd by mal zásadne riešiť (preskúmať) tie rozhodnutia vydané v správnom konaní, ktoré sú už právoplatné, teda najmä ich zákonnosť a správnosť postupu orgánov verejnej správy. Určite by nemal pôsobiť ako „odvolací“ orgán pri odvolaní voči rozhodnutiu orgánu územnej samosprávy pri rozhodovaní v rámci samosprávnej pôsobnosti. Otázkou je, či ponechať rozhodovanie správnych súdov aj v tých prípadoch, keď zasahujú do sféry súkromných práv (ochrana vlastníctva).

4.5 Protikorupčné mechanizmy

Hovorí sa, že s decentralizáciou kompetencií (majetku), financií a politickej moci došlo aj k decentralizácii korupcie. Nemyslíme si, že pred decentralizáciou korupcia v územnej samospráve neexistovala, bola však rozšírená do tej miery, pokiaľ siahali možnosti samosprávy; po rozšírení pôsobnosti samosprávy sa prirodzene rozšírili aj oblasti a možnosti na korupciu. Okrem územnej samosprávy existovala korupcia aj v oblasti miestnej štátnej správy, tam však obyvatelia mikroregiónov, pre ktoré miestna štátna správa poskytovala svoje služby, nemali politický dosah na vyjadrenie svojej nespokojnosti. Aj keď ide až o následnú reakciu na existujúci problém, máme za to, že možnosť vymeniť skorumpovaných predstaviteľov je dôležitým nástrojom obyvateľov na prejavenie ich nespokojnosti so spravovaním svojich vecí.

Samozrejme, korupcia, či iné formy nekalých praktík sú len vonkajším prejavom činnosti samosprávy. Je preto dôležité nehovoriť len o korupcii a jej potieraní, ale aj o nástrojoch, ktoré jej budú preventívne zabraňovať, resp. zužovať priestor na takéto nekalé praktiky.

Kontrola

Samotnou kontrolou v samospráve, jej zlepšením alebo jej väčšou nezávislosťou sa programy strán nezaoberajú. Dá sa povedať, že z hľadiska naplnenia princípov a odporúčaní uvedených v tejto publikácii, sa pracuje s kontrolnými mechanizmami len málo a veľmi selektívne. Jedine SNS priamo hovorí o zefektívnení vonkajšej a vnútornej kontroly samosprávy, čo je na jednej strane chvályhodné, na druhej strane sa však nespomína jediný konkrétny návrh ako k cieľu dospieť. Kde-tu v programoch strán sa objaví veta o zvýšení kontroly čerpania eurofondov, čo sa týka aj samosprávy, samotné kontrolné mechanizmy sa v týchto prípadoch však viac týkajú štátu a jeho orgánov ako územnej samosprávy samotnej (SaS, KDH, SMK).

Všeobecnejšie body, ktoré sa netýkajú len eurofondov (ale zasahujú ich) sú niektoré body programu SDKÚ-DS. Ide najmä o požiadavku zverejňovania zmlúv na internete (až potom by nadobudli platnosť – predtým to nemá veľký preventívny zmysel); podobne sa vyjadruje aj SaS.

O posilnení kontroly zo strany opozície hovorí SMER-SD, aj keď tieto návrhy sa týkajú samosprávy len sprostredkovaně. Tu však ide len o personálnu stránku v tom zmysle, že predsedom ÚVO má byť člen opozície, že opozícia má mať svoje miesta v orgánoch FNM (čo je už v podstate nevýznamná

inštitúcia a je na počudovanie, že ešte nie je zrušená) a v orgánoch Slovenského pozemkového fondu (čo sa však aj v nedávnej minulosti ukázalo ako málo účinné). Čo je však podstatné – s personálnymi otázkami sa dá síce politicky pracovať a vyzdvihovať to ako skutočnosť pri každej príležitosti – nezaručuje to však zvýšenie kvality kontroly a vôbec činnosti takýchto inštitúcií.

Za pozitívne pre oblasť kontroly sa dá ešte vyzdvihnúť snaha o zverejňovanie (povinné) všetkých informácií verejnej správy, pokiaľ nespádajú pod utajovaný režim (SDKÚ-DS), rozšírenie pôsobnosti infozákona (Most-Híd), zverejňovanie všetkých dotácií a príspevkov z verejných zdrojov (SDKÚ-DS). Zmyslom takýchto opatrení je to, že nebudú zverejňované len na žiadosť na základe infozákona, ale automaticky a povinne. Z hľadiska infozákona sa snaží o jeho širšiu pôsobnosť SaS, kde hovorí o zrušení „zúženej“ informačnej povinnosti v prípade obchodného tajomstva a tiež v prípade podnikov s majetkovou účasťou samosprávy.

Z hľadiska kontroly je teda možné konštatovať, že ako s nástrojom prevencie proti nežiaducim praktikám sa s ňou pracuje len málo – až na uvedené výnimky. Niektoré strany neuvádzajú v tejto oblasti vôbec nič (napr. ĽS-HZDS), niektoré len veľmi povrchné a všeobecne (SMK), niektoré úplne odtrhnuto od územnej samosprávy (SMER-SD).

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- zvýšenie kontroly čerpania prostriedkov z eurofondov (SaS, KDH, SMK)
- zverejňovanie zmlúv na internete, zverejňovanie všetkých dotácií a príspevkov z verejných zdrojov (SDKÚ-DS, SaS)
- zverejňovanie (povinné) všetkých informácií verejnej správy mimo osobitný režim (SDKÚ-DS)
- rozšírenie pôsobnosti infozákona (Most-Híd, SaS)
- zefektívnenie vonkajšej a vnútornej kontroly samosprávy (SNS)

Negatívne zámery:

- prílišný dôraz na personálne obsadenie centrálnych kontrolných orgánov, čo nerieši kvalitu kontroly, ale dáva dôraz na politickú stránku veci (SMER-SD)
- ignorovanie kontroly ako preventívneho nástroja prítomného v rámci bežnej činnosti samosprávy (všetky strany okrem SNS)

Verejné obstarávanie

Verejné obstarávanie je oblasťou, ktorou sa programy strán (nie všetkých sledovaných, samozrejme) zaoberajú pomerne podrobne. Ide o oblasť, kde sa v minulom období vyskytovalo asi najviac káuz, pochybení, či pochybností o najvýhodnejších postupoch z hľadiska verejných zdrojov. Môžeme povedať, že z hľadiska naplnenia princípov politickej a fiskálnej ekvivalencie sa v tejto oblasti programy politických strán približujú asi najviac. Samozrejme, to ešte nič nehovorí o ich naplňaní. Aj tu sú však strany, ktoré sa k daným opatreniam hlásia viac (viď nižšie) a strany, ktoré vôbec (LS-HZDS).

Každá strana (okrem LS-HZDS) hovorí o zavedení centrálného verejného obstarávania. V podmienkach samosprávy sa o jeho využití dá v niektorých prípadoch hovoriť možno vo väčších mestách alebo samosprávnych krajoch, inak je to skôr nástroj pre štát.

Takmer všetky strany hovoria o povinnom elektronickom verejnom obstarávaní. Okrem transparentnosti sa poukazuje aj na finančné úspory, ktoré tak v praxi boli dosiahnuté (SDKÚ-DS). Pre verejné obstarávanie majú osobitnú požiadavku SDKÚ-DS a SMK – a síce, aby sa ho mohli zúčastniť len firmy s jasnou vlastníckou štruktúrou (t. j. vylúčenie tzv. garážových firiem z verejného obstarávania). V niektorých programoch sa objavuje požiadavka nemožnosti vylúčenia uchádzača len pre formálne nedostatky (Most-Híd, SaS) alebo preto, že dal najnižšiu cenu (SaS). Tu je potrebné upozorniť na nebezpečenstvo, najmä pri obstarávaní vecí (služieb) s prvkom duševného vlastníctva. SaS chce tiež presadiť možnosť obstarávania v časovej tiesni (a tým ísť cestou „ľahšej“ metódy obstarávania) len v jasne stanovených prípadoch, ako je napr. živelná pohroma.

Systematické opatrenia z hľadiska dohľadu nad verejným obstarávaním má SDKÚ-DS; navrhuje vytvorenie Rady pre verejné obstarávanie, ktorá bude stáť nad predsedom ÚVO a kontrolovať jeho činnosť. Podobné rady v malom by mali vzniknúť aj na kľúčových ministerstvách. V oblasti systémových opatrení by mal mať podľa SaS výbor NRSR pre nezlučiteľnosť funkcií právo navrhovať kandidátov na predsedu a podpredsedov NKÚ a ÚVO prezidentovi republiky. Z hľadiska konania ÚVO by mal konať aj voči samospráve, pokiaľ zistí pochybenia (SaS).

Pozoruhodný je návrh SaS, podľa ktorého by bolo možné uzatvárať dodatky k už uzatvoreným zmluvám len na základe vopred stanovených jasných podmienok.

Programy strán, ktoré neboli osobitne spomenuté, sa verejným obstarávaním buď zaoberajú len veľmi okrajovo (povinnosť zaviesť centrálné obstarávanie, povinnosť zaviesť elektronické obstarávanie), alebo vôbec. Na základe návrhov viacerých strán však možno badať jasnú snahu o zlepšenie systému verejného obstarávania (SDKÚ-DS, Most-Híd, SaS). Nezáujem o túto problematiku javí LS-HZDS, SMER-SD (najmä z hľadiska samosprávy) a len veľmi okrajovo SMK, SNS a KDH.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- povinné elektronické verejné obstarávanie (všetky strany okrem LS-HZDS)
- vylúčenie zo súťaže tých uchádzačov, ktorí nemajú jasnú vlastnícku štruktúru (SDKÚ-DS, SMK)
- nemožnosť vylúčenia uchádzača len pre formálne nedostatky (Most-Híd, SaS)
- možnosť obstarávať v časovej tiesni len za vopred stanovených podmienok, napr. živelná pohroma (SaS)
- vytvorenie Rady pre verejné obstarávanie (SDKÚ-DS)
- konanie ÚVO aj v samospráve, možnosť uzatvárania dodatkov k zmluvám len za vopred stanovených podmienok (SaS)

Negatívne zámery:

- povrchná téza o elektronickom verejnom obstarávaní (KDH, SMK, SNS), nezáujem o problematiku (LS-HZDS, SMER-SD)

Majetkové priznania, represívne prostriedky

Jedným z nástrojov kontroly politikov na centrálnej úrovni, ale aj v samosprávach, je ústavný zákon o konflikte záujmov (skrátenejší názov) a z neho vyplývajúce povinnosti, napríklad podávať majetkové priznania. Tento inštitút bol už viackrát kritizovaný pre jeho prílišnú formálnosť a takmer nulovú informačnú hodnotu v podobe, v akej sa dnes používa. Niektoré strany sa preto pristavili aj pri ňom a požadujú jeho zrealizovanie pre potreby praxe. Ide o strany SDKÚ-DS, KDH, Most-Híd a SaS. Z hľadiska týchto subjektov možno povedať, že sa snažia naplňovať najmä princíp politickej ekvivalencie, naplňovania politickej zodpovednosti. Ostatné strany sa majetkovými priznaniami vôbec nezaobierajú.

Takmer každá strana (okrem LS-HZDS a SNS) sa dotýka represívnej stránky boja proti korupcii a podobným nekalým praktikám.

U strany Smer-SD táto stránka absolútne prevažuje (nad preventívnymi opatreniami) a je badateľná snaha upozorniť na „ich“ agendu. Ide najmä o požiadavku zachovať existenciu špecializovaných inštitúcií na boj s kriminalitou – napr. špecializovaný trestný súd (čo je inak samozrejme požiadavka správna), alebo vytvárať podmienky na reálne uplatňovanie zákona o preukazovaní pôvodu majetku (napriek jeho otáznej efektívnosti).

Silný akcent na represívnu stránku boja s korupciou dáva aj KDH. Jeho požiadavkami sú zlepšiť personálny výber do elitných útvarov polície (napr. Úradu boja proti korupcii), prijať osobitný ústavný zákon na stabilizáciu špecializovaného trestného súdu a úradu špeciálnej prokuratúry, sprísniť platný zákon o preukazovaní pôvodu majetku či zákon o konflikte záujmov. Z hľadiska posilňovania všeobecnej represie má KDH blízko k SMER-SD.

SDKÚ-DS žiada výrazne posilniť kapacity a akcieschopnosť policajných orgánov pre boj s korupciou – má sa zrejme na mysli posilnenie tých zložiek, ktoré by mali reagovať na čoraz sofistikovanejšie formy korupcie.

Most-Híd navrhuje ísť cestou motivácie – pri oznámení úplatku upustiť pri oznamovateľovi (účastníkovi úplatkárstva) od trestného stíhania.

SaS navrhuje posilniť represiu selektívne, napríklad zaviesť trestnoprávnu zodpovednosť stavebníka a tiež toho, kto mu poskytuje regulované služby pre výstavbu bez povolenia. Zaujímavým návrhom SaS je tiež zaviesť internetový systém na boj proti korupcii – niečo ako anonymný ale sledovateľný „whistleblowing“.

Z uvedeného je vidieť, že rôzne strany dávajú rôzne akcenty na problémy spojené s korupciou a čistotou verejného života. Výnimkou je strana ĽS-HZDS, ktorá vo svojom programe spomína len účinné opatrenia na odhalenie a potrestanie korupcie a klientelizmu v zdravotníctve, nič iné.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- zrealizovanie, zlepšenie, sprehľadnenie majetkových priznaní (SDKÚ-DS, KDH, Most-Híd, SaS)
- sprísnenie represívnych nástrojov pri korupcii a iných nekalých praktikách (všetky strany s výnimkou ĽS-HZDS)
- internetový whistleblowing (SaS)

Negatívne zámery:

- príliš jednostranný dôraz na represiu, absencia preventívnych nástrojov (SMER-SD)
- ignorovanie témy - spomenutá len pri lekároch (ES-HZDS)

Odporúčanie 5

Posilnenie protikorupčných mechanizmov na miestnej a regionálnej úrovni

V rámci úpravy protikorupčných mechanizmov je viacero oblastí a prístupov, kde je ešte stále potrebné zmeniť stav v oblasti územnej samosprávy. Nie všetko však závisí od prijímania novej právnej úpravy, niektoré záležitosti od dôslednejšieho dodržiavania tej dnešnej, resp. od lepšieho fungovania mechanizmov, ktoré sú dnes existujúce, ale nefungujúce.

Zachovanie osobitného špecializovaného trestného súdu a úradu špeciálnej prokuratúry

Súhlasíme so zachovaním osobitného špecializovaného trestného súdu a úradu špeciálnej prokuratúry na postihovanie trestných činov korupcie či tých trestných činov, ktoré páchajú politickí reprezentanti.

Nadbytočný zákon o preukazovaní pôvodu majetku

Otázny je jeho súčasný charakter a tiež jeho skutočná efektívnosť a vymožiteľnosť. V zásade máme za to, že na účel, na ktorý je tento zákon prijatý, je systémovým riešením fungovanie polície, finančnej polície a daňového úradu. Odôvodnenie, že slovenskí občania sú frustrovaní z nefungovania týchto inštitúcií nie je dôvodom na prijatie zákona typu o preukazovaní pôvodu majetku, ale je to dôvod na snahu o zlepšenie fungovania a riadne fungovanie spomenutých inštitúcií.

Čiastočne možno súhlasiť aj so sprísnenou represiou v oblasti stavebného konania, no naozaj iba čiastočne. Represia totiž nastupuje až potom, ako sa nekalé konanie stalo (napríklad stavanie „na čierno“); samotné hrozby trestných postihov síce môžu čiastočne odradiť, no nenahradia preventívne nástroje (existuje viacero spôsobov, ako sa vyviniť z trestného postihu). V tomto prípade je to najmä zriadenie stavebnej polície a zadefinovanie tak jasných pravidiel v stavebnom zákone, že nebude možné ich jednoducho obchádzať (dnes časté dodatočné legalizácie stavieb, zmeny stavieb pred dokončením a pod.).

Elektronické verejné obstarávanie

Dnes pri verejnom obstarávaní dochádza ku korupcii, resp. iným nekalým praktikám asi najčastejšie. Tak, ako väčšina politických strán vo svojich programoch, aj my odporúčame čo najširšie zavedenie elektronického spôsobu verejného obstarávania, a to najmä z dôvodu transparentnosti, ale aj z dôvodu preukázateľného šetrenia finančných prostriedkov. Na druhej strane, aj tu je potrebné pristupovať opatrne, najmä pri obstarávaní služieb (diel) s prvkom duševného vlastníctva (napr. územnoplánovacie podklady a pod.), kde najnižšia cena vysúťažaná v elektronickej súťaži nemusí byť vždy zárukou kvalitného spracovania takejto zákazky.

Podobne odporúčame postupovať aj pri elektronických aukciách a dražbách pri predaji či prenájme majetku samosprávy; máme za to, že tzv. Žitňanskej novela zákona o majetku obcí môže po menších korekciách fungovať na prospech územnej samosprávy a jej obyvateľov.

Posilnenie nezávislosti kontroly

Dôležitou oblasťou je takisto oblasť kontroly, kde sú stále medzery. ZMOS svojho času vystupoval veľmi razantne proti posilňovaniu kontroly – vnútornej aj vonkajšej, no ukázalo sa, že kontrola ako preventívny prostriedok je dobrým nástrojom a nedá sa povedať, že by obmedzovala výkon samosprávnych funkcií. Tu je najmä potrebné posilniť nezávislosť postavenia hlavného kontrolóra, časom tiež sprísňovať požiadavky na výkon tejto funkcie. Pri vonkajšej kontrole, vykonávanej NKÚ, bude potrebné zvýšiť kapacity NKÚ na výkon tejto činnosti, ale tiež vyššia odborná spôsobilosť kontrolórov vykonávajúcich v prostredí samosprávy kontrolnú činnosť.

Povinné zverejňovanie všetkého čo nie je chránené osobitným právnym režimom

Odporúčame tiež realizáciu všetkých tých opatrení, ktoré posilňujú dôveru verejnosti v samosprávu a obmedzujú priestor pre nekalé aktivity. Ide najmä o zverejňovanie zmlúv, dotácií z verejných zdrojov, odstraňovanie „umelých“ prekážok ako je odvolávanie sa na obchodné tajomstvo a pod. Aj 9 rokov od účinnosti zákona o slobodnom prístupe k informáciám sa ukazuje, že orgány verejnej správy si ešte stále túto agendu neosvojili, naopak, považujú ju za niečo, čo zdržuje, otravuje, zafažuje. Malo by postupne aj z iniciatívy samosprávy dochádzať k tomu, že sloboda informácií sa stane „normálnou“ súčasťou agendy územnej samosprávy. K tomu prispeje samospráva aj tak, že bude povinne a automaticky zverejňovať všetko, čo nie je chránené osobitným právnym režimom.

Úprava majetkových priznaní

Osobitnou kapitolou sú majetkové priznania verejných činiteľov; ústavný zákon o konflikte záujmov ich na jednej strane predpisuje, na druhej strane je ich výpovedná hodnota v podstate žiadna. Preto by bolo vhodné, pokiaľ takéto niečo má existovať v našom právnom poriadku, aby tento nástroj aj plnil svoj účel. Je preto vhodné upraviť ich tak, aby z nich bolo zrejmé to, čo sa nimi sleduje.

4.6 Volebné systémy

Problematiky volieb do orgánov samospráv, resp. volieb ako takých, sa nedotýka program strany SMER-SD a Most-Híd. Pre naplnenie princípov a odporúčaní z úvodu tejto publikácie je dobré sa zamyslieť aj nad systémovými zmenami v mechanizmoch, ktorými sa naplňajú orgány samosprávy a cez ktoré sa potom výkon samosprávy samotnej realizuje.

Takmer všetky strany vo svojich programoch navrhujú zlúčiť pravidlá volieb na Slovensku do jedného zákona, niektoré hovoria o vytvorení akéhosi volebného kódexu; v tomto prípade však ide skôr o technické riešenie – aj keď dobré, ale neovplyvňujúce systém výberu zástupcov do orgánov samospráv. Z toho sa vymykajú potom niektoré strany s čiastkovými návrhmi, skôr však zameranými na centrálny parlament.

SDKÚ-DS hovorí o takých úpravách, aby bolo možné v roku 2014 vykonať voľby (či referendum) elektronicky (aj keď hovoria o termíne ďalších riadnych parlamentných volieb, predpokladáme, že sa to má týkať každého druhu volieb).

KDH chce presadiť zosúladienie volebných období pre všetky druhy volieb do orgánov územnej samosprávy. Takéto riešenie by si vyžiadalo ústavný zásah, pričom aj ten je z hľadiska ústavného práva sporný (viď posledné rozhodnutie českého ústavného súdu o skrátení volebného obdobia Poslaneckej snemovne Parlamentu ČR); rozdiel medzi volebným obdobím samosprávnych krajov a obcí a miest je cca jeden rok, čo je pre predĺženie jedného alebo skrátenie druhého dosť dlhá doba.

Systémový návrh na centrálnej úrovni (avšak s dotykom do územia) má LS-HZDS. Navrhuje znížiť počet poslancov na 100 a zároveň zriadiť druhú komoru, kde by bolo volených 30 zástupcov v 30 jednomandátových volebných obvodoch.

SaS navrhuje zavedenie volieb cez internet, zníženie počtu mandátov na 100, plus odstrániť niektoré obmedzenia týkajúce sa dĺžky kampane, politickej reklamy a výšky prostriedkov na kampaň.

Jediná strana, ktorej návrh sa priamo dotýka spôsobu volieb do orgánu samosprávy, je SMK, ktorá navrhuje (veľmi správne), aby sa voľba župana nekonala v dvoch kolách, ale len v jednom. Ďalšou (a poslednou) stranou, ktorá hovorí o voľbách do samosprávy, je SNS, avšak bez konkrétneho návrhu. Hovorí však o tom, že pri voľbách do samosprávy je potrebný taký kombinovaný systém, aby mali svoje zastúpenie aj Slováci v tých obciach, kde sú v menšine.

Na zmeny volebných systémov je v niektorých prípadoch potrebná aj ústavná zmena, v každom prípade však politický a spoločenský konsenzus. Musíme konštatovať, že návrhy politických strán sú vágne a veľmi technické, teda ani neotvárajú debatu (s výnimkou návrhu SMK) o prípadných zmenách spôsobu volieb do orgánov samosprávy.

Na tomto mieste je potrebné tiež povedať, že ustanovenia zákona o voľbách do orgánov obcí ako aj samosprávnych krajov upravujú ustanovenia o tzv. volebnom moratóriu, ktoré je potrebné z daných zákonov odstrániť. Moratórium bolo zavedené do volebnej legislatívy v roku 1990, kedy sa tvorili pravidlá pre prvé slobodné voľby; jeho cieľom bolo „ukľudniť“ situáciu po volebnej kampani, kedy bol volič vystavený bombardovaniu zo strany politických strán a kandidátov (všetko prosím brať v úvodzovkách). Máme za to, že volič sa vie rozhodnúť aj vtedy, pokiaľ kampaň beží do poslednej chvíle, resp. existujú voliči, pre ktorých kampaň existovať nemusí, už sú rozhodnutí. O nepotrebnosti moratória svedčí aj to, že sa zvyšuje podiel voličov, ktorí sa volieb nezúčastňujú, teda napriek zvyšovaniu výdavkov na kampaň, jej premysleným stratégiám atď. to voličov neovplyvňuje až tak, že by ich bolo potrebné „chrániť pred zblbnutím“. Navyše, takéto ustanovenie nepovažujeme za obmedzenie základných práv a slobôd, ktoré sú v demokratickej spoločnosti nevyhnutné; nie je teda potrebné obmedzovať prístup k informáciám, nie je potrebné obmedzovať právo na šírenie a vyhľadávanie informácií kvôli výkonu volebného práva. Naopak, mať dostatok informácií (aj prostredníctvom volebnej kampane), je predpokladom zodpovednej voľby. Preto takéto ustanovenia považujeme za ustanovenia, ktoré sú v rozpore s ústavou. Mali by byť preto čo najskôr z našej volebnej legislatívy odstránené. Nepochopiteľné je v tejto súvislosti aj to, že v novom volebnom zákone o voľbách do NR SR už k tomuto došlo, v ďalších volebných zákonoch nie.

V tejto súvislosti by odpadlo aj veľké množstvo podaní na Ústavný súd SR pre porušenie volebných pravidiel v súvislosti s volebným moratóriom, a teda snaha neúspešných kandidátov zvrátiť výsledky volieb. Napádať výsledky volieb (ich platnosť) z dôvodu šírenia informácií je absurdné.

Okrem toho, pri komunálnych a regionálnych voľbách navrhujeme zavedenie volebnej kampane aj v lokálnych elektronických médiách, na podobnom princípe, ako je tomu na úrovni parlamentných volieb. Nie je dnes dôvod blokovať túto možnosť, pokiaľ je záujem voličov aj kandidátov aj o túto formu prezentácie. Blokovanie takejto formy prezentácie považujeme za zbytočné a neodôvodnené.

Naše volebné zákony nepoznajú škálu sankčných ustanovení, ktoré by postihovali jednotlivé porušenia volebných pravidiel, resp. skupiny porušení volebných pravidiel. Zatiaľ poznáme len žiadna sankcia, alebo sankcia absolútna – zneplatnenie volieb. Medzitým nie je nič, pričom sa v praxi stretávame s tým, že je síce porušený zákon, „ale nie až v takom rozsahu, aby došlo k zneplatneniu volieb“. Iné porušenia zákona už k nemu viesť môže, pričom rozhodnutie je potrebné vždy prijať ad hoc. Máme za to, že ak dochádza k porušeniu zákona (a to najmä vedomému), mala by za tým nasledovať sankcia. Odstránilo by to aj veľký a stále sa zväčšujúci počet podaní na ústavný súd po každých voľbách. Navrhujeme zvažovať najmä škálu finančných sankcií, ktoré budú citeľné, možnosť vyradenia z volebnej súťaže (aj dodatočnej pre jednotlivého kandidáta a nastúpenie náhradníka) až po zneplatnenie volieb v prípade, že došlo k naozaj rozsiahlemu porušeniu zákona.

Navrhujeme znižovať počet poslancov pri voľbách do zastupiteľstiev obcí (miest) a samosprávnych krajov. Máme za to, že počet poslancov je na Slovensku na počet obyvateľov neprimerane vysoký. Zníženie počtu poslancov by nevedlo k nižšej kvalite poslanskej práce, resp. zastupiteľskej demokracie.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- zjednotiť technické ustanovenia o vykonávaní volieb do jedného predpisu (všetky strany okrem SMER-SD a Most-Híd)
- elektronické (internetové) voľby (aj) ako snaha o vyššiu volebnú účasť (SDKÚ-DS, SaS)
- zníženie počtu mandátov NRSR na 100, vytvorenie druhej (regionálnej) komory s 30 poslancami volenými v 30 jednomandátových obvodoch (ĽS-HZDS)

- zjednotiť funkčné obdobia volených orgánov v samospráve – aj keď s otáznou realizovateľnosťou (KDH)

Negatívne zámery:

- ignorovanie témy volebných systémov v samosprávnych voľbách (všetky strany okrem jednej čiastkovej výnimky SMK)

Odporúčanie 6

Zmena volebných systémov

Jeden predpis pre všetky druhy volieb

Z hľadiska volebnej legislatívy je potrebné vypracovať jeden predpis, ktorý by vo všeobecnej časti upravil všetky technické ustanovenia, ktoré sa týkajú vyhlasovania volieb, registrácie kandidátov, zostavovania a zloženia volebných orgánov, t.j. jednotlivých volebných komisií, sčítavaniu hlasov a spisovania zápisníc, vyhlasovania výsledkov volieb a pod. V osobitnej časti takéhoto zákona by sa potom nachádzala úprava osobitne pre jednotlivé typy volieb, ktoré sa vo svojich ustanoveniach odlišujú z povahy vecí, teda v závislosti od druhu volieb, ktoré sa upravujú. Po odstránení opakujúcich sa všeobecných ustanovení tieto osobitné ustanovenia nebudú mať veľký rozsah. Toto je však technická zmena, ktorú uskutočniť nie je veľký problém. Otázkou je skôr to, či a ako zmeniť systém volieb do orgánov územnej samosprávy.

Úprava spôsobu voľby do orgánov územnej samosprávy na regionálnej úrovni

Volebné systémy pre voľby do orgánov samospráv nie je potrebné úplne meniť či nahradiť, je však potrebné zvážiť ich modifikáciu. Navrhujeme však zvážiť zavedenie klasického väčšinového systému pri voľbách do samosprávnych krajov. V rámci kraja by sa vytvorilo toľko volebných obvodov, koľko je mandátov v zastupiteľstve a v každom volebnom obvode by bol zvolený len jeden poslanec. Máme za to, že by tak došlo k väčšej previazanosti poslanca s voličmi, k zlepšeniu komunikácie s voličmi, s jasnejšie určenými zodpovednosťami vzťahmi (pre konkrétnych voličov by bol zodpovedný jeden a konkrétny poslanec); toto by mohlo viesť aj k toľko diskutovanému zvýšeniu záujmu voličov o regionálne voľby, resp. regionálnu politiku, verejné dianie vôbec (samozrejme, nie je to cieľom, k tomu musí viesť viacero opatrení rôzneho druhu). Tu sa tiež niekedy prezentuje obava, že by to mohlo viesť k „zabetónovaniu“ dvoch veľkých strán, ktoré by sa viac alebo menej často v tom - ktorom volebnom obvode striedali. Možno to zvážiť,

myslíme si však, že takéto niečo by skôr hrozilo na centrálnej úrovni, avšak pri regionálnych voľbách (a stranícku a politickú situáciu na iných než centrálnej úrovni) môžeme niečo také zatiaľ vylúčiť.

Na regionálnej úrovni tiež navrhujeme zrušiť dvojkoľový systém voľby predsedu samosprávneho kraja. Navrhujeme, ak už sa má voliť predseda samosprávneho kraja priamou voľbou, aby sa volil tak, ako to poznáme z volieb starostov a primátorov, teda jednoduchou väčšinou. Nevidíme dôvod, aby bol primátor v meste volený jednoduchou väčšinou v jednom kole, ale župan dvojkoľovo, resp. v prvom kole kvalifikovanou väčšinou. Za týmto krokom je vidieť obava z „maďarského“ župana (najmä v Nitrianskom kraji) a toto je dôvod, ktorý je neakceptovateľný na zavedenie takéhoto spôsobu volieb na celom Slovensku.

4.7 Modernizácia

V oblasti modernizácie verejnej správy sa okrem opatrení popísaných v časti financie (budovanie infraštruktúry, využívanie fondov EÚ a pod.) politické strany zameriavajú na zavádzanie e - governmentu a elektronizáciu verejnej správy. Väčšina návrhov však smeruje k centrálnej vláde a samospráve sa strany venujú len okrajovo. Programy sú v tejto oblasti málo inovatívne a v podstate len kopírujú už schválené vládne programy informatizácie spoločnosti, financované z európskych zdrojov. Pri budovaní e - governmentu v samospráve sa politické strany zameriavajú hlavne na hardvérové a softvérové vybavenie a menej na služby a elektronický obsah. SDKÚ-DS chce zaviesť internet do každej obce, KDĽ podporiť širokopásmové pripojenie na internet na vidieku a jeho rozšírenie do škôl, SMK chce budovať optické siete v obciach a podporuje softvérovú databanku, ktorá by mala sprístupniť softvérové vybavenie aj menším obciam. SDKÚ-DS navyše ponúka voličom polovičné ceny za elektronické služby a prijatie zákona proti šikanovaniu podľa ktorého by si orgány verejnej správy mala medzi sebou vymieňať informácie bez toho aby ich pýtali rôzne úrady duplicitne. S podobným nápadom prichádza aj Most-Híd, ktorý navrhuje zaviesť plnú informatizáciu vo vzťahu k občanom a podnikateľom, a prepojenie verejných registrov. Pridáva k tomu ešte sledovanie všetkých konaní na internete, jednotný systém lehôt na ich vybavovanie a centrálnu úradovne pre všetky listiny. KDĽ i SDKÚ-DS chcú zaviesť povinné elektronické obstarávanie.

V personálnej oblasti sa samospráve venujú strany len minimálne, KDĽ prichádza so zásadou jeden mandát stačí, ktorá interne platí v tejto strane už dlhšie obdobie. SMK chce vzdelávať predstaviteľov samosprávy, SDKÚ-DS

navrhnuť komunálnu reformu a ĽS-HZDS znižovať počet úradníkov o 10%. Ostatné návrhy politických strán sa týkajú ústrednej štátnej správy.

Ďalšou oblasťou sú návrhy na odbúravanie administratívnej záťaže, najmä s cieľom zlepšiť podnikateľské prostredie (SDKÚ-DS, ĽS-HZDS). Most-Híd dokonca navrhuje zaviesť komplexné hodnotenie dopadov na podnikanie, ktorým by mali prejsť všetky právne predpisy. Ide však o všeobecné tézy, bližšie nešpecifikované na úrovni samosprávy.

Pozitíva a negatíva

Pozitívne zámery:

- informácie pre organizácie verejnej správy iba raz (SDKÚ-DS, Most-Híd)
- sledovanie konaní na internete, zjednotenie vybavovacích lehôt (Most-Híd)
- zásada jeden mandát stačí (KDH)
- komunálna reforma (SDKÚ-DS)

Negatívne zámery:

- sústredenie sa na infraštruktúru a nie na služby a elektronický obsah

Odporúčanie 7

Modernizácia

Na Slovensku prevláda materialistický prístup k téme modernizácia spoločnosti a inak to nie je ani v prípade programov pre modernizáciu samospráv. Politické strany chcú výraznejšie podporovať fyzický infraštruktúru (cesty, kanalizácie, vodovody), výstavbu verejnoprospešných zariadení (sociálne, rodinné, zdravotné a pod.) a nájomných bytov pre mladé rodiny. Iba málo pozornosti sa venuje modernizácii spoločnosti prostredníctvom budovania inštitúcií a vzdelávania obyvateľov a zamestnancov vo verejnej správe. Práve takáto modernizácia by mala rezonovať v spoločnosti, v ktorej sa stráca dôvera občanov v spravovanie vecí verejných a na dennom poriadku je korupcia a kleintelizmus.

Verejné investície sú bezpochyby potrebné, no žiadna zo strán (snáď s výnimkou KDH a Most-Híd v oblasti fondov z EÚ) nenavrhuje hlbšiu decentralizáciu rozhodovania o týchto záležitostiach na regionálnu, resp. lokálnu úroveň. Optimálnym riešením by bolo vytvorenie podstatne väčšieho priestoru v samosprávnych rozpočtoch, ktorý by im dal možnosť rozhodovať o využívaní týchto peňazí na uspokojovanie miestnych priorít.

Väčšina strán oprela svoje nápady ohľadne rozvoja e-governmentu vo volebných programoch o stratégiu informatizácie spoločnosti. Nebolo by na tom nič zlé, no vybrali si predovšetkým modernizáciu v zmysle infraštruktúry (hardvér a softvér) a nie v zmysle poskytovania kvalitnejších služieb a obsahu. Výnimiek je relatívne málo. Vzhľadom k tomu, že Slovensko

výrazne zaostáva za ostatnými krajinami EÚ vo využívaní internetu, je otázne či takto vynaložené prostriedky budú využité efektívne. Naopak, zameranie sa na elektronizáciu služieb a obsahu je tou správnou cestou, ktorá k internetu privedie viac používateľov a v konečnom dôsledku umožní zlacnenie poskytovania služieb verejnej správy nahradením kamenných pobočiek.

V programoch absentujú úvahy o modernom spôsobe poskytovaní služieb, delenie pracovísk orgánov verejnej správy na back-office a front-office. Ak by sa skutočný výkon agendy koncentroval do malého počtu, dalo by sa uvažovať aj s významnejšou redukciou nákladov na poskytovanie verejných služieb. To by si však vyžadovalo využívanie inovatívnych prístupov k lokalizácii klientských pracovísk (front-office). Nič však nebráni zapojeniu aj súkromného sektora do poskytovania verejných služieb. Ako kontaktné miesta môžu slúžiť pobočky pošty, bánk, či obchodných reťazcov.

4.8 Regionálna politika

Ani jedna politická strana neuvažuje so systémovým posilnením zodpovednosti krajskej samosprávy v regionálnej politike a regionálnom rozvoji. Neuvažuje, s výnimkou SMK, s posilnením vplyvu volených orgánov na úrovni kraja pri rozhodovaní o využití verejných financií zo štátneho rozpočtu (globálna, neúčelová, dotácia) ani o posilnení ich vplyvu na prerozdeľovanie eurofondov.

Naopak takmer strany uvažujú s posilnením vplyvu a zásahov centrálnej vlády do rozvoja regiónov. Napríklad :

- posilnenie postavenia RRA, namiesto posilnenie postavenia KRA zriaďovaných krajskou samosprávou
- vytvorenie 4 ROP, namiesto vytvorenia 8 ROP.

Programy sú plné všeobecných téz a rôznych čiastkových, až kontraproduktívnych námetov:

- podpora investícií do zaostávajúcich regiónov,
- vytvorenie podmienok pre rozvoj vidieka,
- podpora investičných stimulov miest,
- zrušiť poplatok za vyňatie z pôdneho fondu,
- spolufinancovanie električkových tratí v BA a KE,
- stanovenie minimálne výšky nájmu za pôdu,
- znižovanie regionálnych rozdielov,
- podpora infraštruktúry na juhu Slovenska ,

- prehodnotenie Národného strategického referenčného rámca s cieľom podporiť zamestnanosť v zaostávajúcich regiónoch, namiesto systémovej podpory krajskej samosprávy, aby mala viac nástrojov na riešenie regionálnych problémov v zamestnanosti. Tento zámer je zaujímavý aj z dôvodu, že v máji 2010 schválila vláda novú Národnú stratégiu regionálneho rozvoja aj vo väzbe na čerpanie eurofondov po roku 2013,
- pridelovať zdroje z eurofondov na základe SWOT okresov, namiesto posilniť krajskú samosprávu, atď.

Sú to opatrenia, ktoré neprinesú zásadnú zmenu a nevytvoria predpoklady pre efektívnejší rozvoj endogénneho potenciálu obcí, miest a regiónov.

Opatrenie 8

Regionálna politika

Podľa nášho názoru je potrebné posilniť kompetenčné a finančné vybavenie regionálnych a miestnych samospráv tak, aby mohli skutočne zodpovedať za regionálnu politiku a centrálna vláda si má ponechať úlohy iba v rámci jej kompetencií (pozri vyššie).

PRÍLOHA

Výber opatrení navrhovaných politickými stranami

Návrh presunu, nových úloh, kompetencií

strana	zámer
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - povinnosť posledného ročníka materskej školy, odstránime prekážky, ktoré bránia vzniku a fungovaniu materských škôl, - zjednodušenie stavebného konania - obce musia vytvoriť také podmienky, aby sa ich starší obyvatelia cítili bezpečne a dôstojne v čase, keď sú odkázaní na pomoc druhých - samospráva musí mať povinnosť uhrádzať z verejných zdrojov primeranú časť nákladov na sociálne služby, ktoré si občan má právo vybrať - upravíme delenie úloh medzi štátom a samosprávou tak, aby boli výsledkom kvalitnejšie služby pre občanov, najmä v sociálnej sfére - obce a mestá budú rozhodovať o nebezpečných skládkach a ťažbe uránu
KDH	<ul style="list-style-type: none"> - dostupné služby pre rodiny s deťmi (materské školy, materské centrá, detské ihriská, CVC, ...)
ĽS-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - rozšírenie siete sociálnych služieb, osobitne poskytovanie opatrovateľskej služby - prenos kompetencií v oblasti železničnej osobnej dopravy na VÚC - internátne školy pre rómske deti - rozšírenie preneseného výkonu štátnej správy na úrovni VÚC o úlohy súčasných krajských úradov
SaS	<ul style="list-style-type: none"> - rozšíriť sieť špecializovaných terénnych pracovníkov (použiť eurofondy) - právo rozhodovať o výbere poskytovateľa sociálnej služby - nepovinná MŠ - presun organizácii regionálneho charakteru v kultúre pod VÚC
SMK	<ul style="list-style-type: none"> - zákonom garantovať zachovanie MŠ a I. stupňa ZŠ v malých obciach - zvyšovanie dostupnosti ZUŠ, CVC, ŠK prostredníctvom zmeny ich financovania - budú obhajovať ECHMS - zachovanie administratívnych funkcií obcí - ďalšiu decentralizáciu len pri dostatočnom finančnom krytí
Most-Híd	<ul style="list-style-type: none"> - prehodnotenie kompetencií na všetkých úrovniach, s cieľom ďalšej decentralizácie - presadiť ďalšiu decentralizáciu verejnej správy, posilniť finančnú decentralizáciu - posunúť aktívnu politiku trhu práce na samosprávu - rozšírenie služieb pre dôchodcov, počet miest prvého kontaktu a denných stacionárov
SNS	<ul style="list-style-type: none"> - väčšie právomoci obciam, mestám ich voleným zastupiteľstvám a občianskym združeniam v oblasti environmentálnej bezpečnosti (povodne, ochrana vody, pôdy a vzduchu pred znečistením) - zvýšenie úlohy regionálnych orgánov a obcí pri riešení zamestnanosti - pripravíme legislatívu, ktorá umožní obciam podielovo, podľa počtu umiestnených seniorov, zúčastňovať sa na prevádzke domovov pre seniorov - rozšírenie siete predškolských zariadení (už od veku 4 rokov), tam kde deti nemajú možnosť absolvovať predškolskú prípravu v slovenskom jazyku so zriaďovateľskou pôsobnosťou štátu
SMER-SD	

Zmeny vo financovaní

strana	zámer
SMER-SD	<ul style="list-style-type: none"> - ponechať 19% dani z príjmu - neznižovať dane z príjmu - rozširovať znižovanie daňového základu cez odpočítateľné položky - zväziť regionálne rozdiely v sadzbe DPH na podporu cestovného ruchu
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - výstavba štartovacích bytov obcami s využitím pozemkov SPF, ktorý ponúkne časť pozemkov obciam za zvýhodnených podmienok pre výstavbu nájomných bytov - podpora zatepľovania bytov - upravíme pravidlá pre hospodárenie obcí, miest a VÚC - je potrebné upraviť možnosť zadlžovania samosprávy, zvyšovanie dlhu by malo byť striktnnejšie obmedzené iba na financovanie investícií - príjmy učiteľov budeme zvyšovať rýchlejším tempom ako budú rásť platy v slovenskej ekonomiky - povinný posledný ročník MŠ pred nástupom do školy - povinné elektronické obstarávanie - podporíme obnovu technického vybavenia dobrovoľnej požiarnej služby
KDH	<ul style="list-style-type: none"> - podporí miestne a regionálne združenia CR, ktoré budú financované z miestnych daní a poplatkov spolu s 200 % motivačným príspevkom zo štátnych zdrojov - podpora výstavby nájomných bytov v obciach - podpora revitalizácie obytných budov a domov - zvýšenie daňového bonusu - daňové prázdniny pre novomanželov po dobu 1 roku v prípade prvého manželstva - zľavy vo verejnej doprave pre rodiny s deťmi a rodičov - zrušenie poplatkov za dažďovú vodu - bezplatné dni v múzeách, galériách, kultúrnych ustanovizniach pre deti do 18 rokov a vysokoškolákov - rovnoprávnosť vo financovaní súkromných, cirkevných a štátnych škôl
ĽS-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - zachovať dnešné daňové sadzby dane z príjmu a jej prípadné zníženie v budúcnosti - zvýšenie príspevku na opatrovanie - bude presadzovať zrušenie dane z pôdy s vyrovnaním finančných výpadkov pre obce - zavedenie regionálnej minimálnej mzdy, aby sa zohľadnili príjmové rozdiely v krajoch - presadiť možnosť znižovať daňový základ o zakúpené vstupenky do divadiel, múzeí, galérií
SaS	<ul style="list-style-type: none"> - povinné limity nákladov na obsluhu do výška 25% ich priemerných ročných limitov - hrubý dlh maximálne do 50% aktív - povinnosť oceniť svoje aktíva štandardnými oceňovacími metódami - nezavádzať nové dane - nezvyšovať sadzby dane existujúcich daní - zvýšiť normatív na integrovaného žiaka a žiaka SOS - zaviesť nulový ročník ZŠ - zjednotiť normatív na žiaka ŠZS, integrovaného žiaka a žiaka SOS - umožniť školám vyberať školné - znížiť daň z motorových vozidiel a výpadok nahradiť mýtom - poukážka MŠ SR na šport do konca strednej školy vo výške 3 násobku životného minima - poskytnúť 18 mil. € na výstavbu 500 ihrísk, ročne 100, pričom obec predloží plán, bude mať pozemok a zabezpečí neznehodnotenie ihriska pod hrozbou vrátenia dotácie

SMK	<ul style="list-style-type: none"> - v rámci oživenia poľnohospodárstva treba prehodnotiť systém daní z pôdy, aby nebol prekážkou konkurencieschopnosti - zvyšovanie dostupnosti ZUS, CVČ, ŠK prostredníctvom zmeny ich financovania - zmeniť spôsob financovania mládežníckych a voľnočasových športov - dotovať zo ŠR národnostné detské a mládežnícke organizácie - uhrádzanie DPH pri získaní zdrojov z PRV - vypracovať program pomoci obciam a krajom pri prekonávaní krízy - prehodnotenie prerozdeľovania DPFO, eliminovať diskrimináciu obcí na juhu na základe ich nadmorskej výšky - adekvátne krytie preneseného výkonu
Most-Híd	<ul style="list-style-type: none"> - jasné pravidlá financovania verejnej správy na základe zámerov a cieľov - nový model prerozdeľovania financií podľa existujúcich kompetencií - financovanie kultúry dostať na úroveň ostatných štátov V4
SNS	<ul style="list-style-type: none"> - postupné znižovanie daní, ak bude zavedenie jednej súhrnnej dane fiskálne pozitívne - opatrenia na stabilizáciu dane z poľnohospodársky využívaných pozemkov - daňové úľavy, zjednodušený výkup energií, čerpanie eurofondov v oblasti ochrany životného prostredia - dbať, aby sa neúnosne nezvyšovala zadlženosť štátu a obcí - nepristúpime na zvyšovanie daní a odvodov plošne - zvážime zavedenie rovnej dane s „celorodinným zdanením“ - opatrenia na vytváranie čisto podnikových jaslí a materských škôl a budovanie podnikových bytov - podporíme budovanie sociálne únosných bytov - zjednotenie príspevkov obcí na prevádzku domovov dôchodcov bez ohľadu na vlastníctvo - legislatívou upravíme regionálne spriemerovanie minimálnych poplatkov obcí a príspevkov VÚC na prevádzku domovov dôchodcov - zabezpečíme dotácie pre tých, ktorí rozvíjajú prácu s mládežou

Zmeny v územnosprávnom usporiadaní

strana	zámer
SMER-SD	<ul style="list-style-type: none"> - zníženie počtu ministerstiev - zrušenie špecializovanej štátnej správy na úrovni kraja - vytvoriť predpoklady pre integráciu roztrieštenej miestnej štátnej správy
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - pripravíme komunálnu reformu, ktorá bude motivovať obce k spolupráci, - obnovíme ministerstvo životného prostredia - znížime počet členov vlády o 4, počet ŠT o jedenásť - vybrať grantový program spod vplyvu MK
ĽS-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - zrušíme obvodné úrady všeobecnej s špecializovanej štátnej správy a vytvoríme okresné úrady s integrovanou štátnou správou - prehodnotíme činnosť úradov špecializovanej miestnej štátnej správy krajského stupňa s tým, že ich činnosť bude ako prenesený výkon štátnej správy uskutočňovať krajská samospráva
SaS	<ul style="list-style-type: none"> - zrušiť podpredsedu vlády bez ministerstva - včleniť MDPaT do MH - zlúčiť MPSVa R a MZ - zlúčiť MK a MŠ - včleniť FNM do MH - zlúčiť kontrolné úrady MP - presunúť VÚ potravinársky do SAV - začleniť centrá výskumu rastlinnej a živočíšnej výroby pod SPU Nitra - zrušiť VÚ ekonomiky pôdohospodárstva a potravinárstva - nahradiť úrad splnomocnenca pre rómske komunity štátnym tajomníkom na rezorte sociálnych vecí - zrušiť živnostenský úrad - zrušiť Recyklačný fond a majetok previesť na Environmentálny fond - zlúčiť SARIO a SACR
SMK	<ul style="list-style-type: none"> - podporovať vytvorenie prirodzených regiónov krajiny
Most-Híd	<ul style="list-style-type: none"> - nezlučovať ministerstvo životného prostredia a ministerstvo pôdohospodárstva - zriadiť Úrad na podporu kultúry národnostných menšín
SNS	<ul style="list-style-type: none"> - horizontálne zlúčenie orgánov ochrany prírody - zachovanie duálneho systému - nové územnosprávne členenie SR (3 kraje + 2 mestá s osobitným štatútom, 46 okresov) - horizontálna integrácia špecializovanej štátnej správy do všeobecnej štátnej správy - komunálna reforma - modernizácia a informatizácia verejnej správy - vytvorenie ministerstva verejnej správy, regionálneho rozvoja, informatizácie a výstavy - transformácia MV SR na ministerstvo vnútornej bezpečnosti - prijatie Stratégie reformy vo forme doktríny, ktorá by bola záväzným dokumentom bez časového obmedzenia a vylúčila a ukončila striedanie integračných a dezintegračných tendencií pri zmenách vlád
KDH	

Správne procesy

strana	zámer
SMER-SD	<ul style="list-style-type: none"> - zrušiť špecializovanú krajskú štátnu správu, integrovať miestnu štátnu správu; tieto opatrenia predpokladajú aj zmeny v správnom konaní rozsiahlejšieho charakteru, pretože doteraz vykonávané úlohy budú musieť byť prenesené na existujúce štruktúry;
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - presadzovanie vytvorenia Najvyššieho správneho súdu - znížiť administratívnu záťaž podnikania pre živnostníkov a firmy tak, aby boli (administratívne) požiadavky zo strany štátu naplnené o 30% kratší čas než je tomu doteraz; vykonať audit na identifikovanie ďalšej administratívnej záťaže a jej odstránenie - zjednodušiť stavebné konanie pre drobné stavby a rodinné domy (povoľovacie konanie) - tvrdo bojovať proti čiernym stavbám, zmeniť aj pravidlá zmeny stavby pred dokončením - zmeniť stavebný zákon tak, aby o stavbách skládok odpadu alebo o ťažbe uránu rozhodovali miestne a krajské zastupiteľstvá - zaviesť elektronickú formu administratívnych úkonov všade, kde to bude možné (vzťah PO a FO vs. orgány verejnej správy) - polovičná výška správnych poplatkov za elektronické služby oproti „papierovým“ - vytvoríť tzv. back-office orgánov verejnej správy – nešikanovať občana s podávaním údajov, ktoré už nejaký orgán verejnej správy má k dispozícii - zaviesť širokopásmové internetové pripojenie do každej obce Slovenska
KDH	<ul style="list-style-type: none"> - výrazné zjednodušenie a zníženie administratívneho zaťaženia voči podnikateľom - dôraznejšie dodržiavanie pravidiel v stavebnom konaní a sprísniť postihy - vytvoríť lepšie podmienky na využitie elektronických služieb e-governmentu pre občanov
SMK	<ul style="list-style-type: none"> - rozhodovanie o regionálnych operačných programoch (o peniazoch na ne) preniesť celé na VÚC - používanie materinského jazyka v samosprávnej praxi (teda pri akomkoľvek kontakte obyvateľa s orgánom samosprávy) - podpora elektronickej komunikácie s úradmi – e-government
Most-Híd	<ul style="list-style-type: none"> - zjednodušenie legislatívy upravujúcej podnikateľské prostredie –jeden e-úrad so všetkými informáciami a podporou pre MSP - zavádzanie elektronizácie verejnej správy, e-governmentu - stanoviť jednotný systém lehôt (v správnom konaní – pozn. JP) na vydanie rozhodnutí - zaviesť integrované konania – s jedným konaním vybaviť aj na neho nadväzujúce konania súčasne - zaviesť jednotné centrálné úradovne pre všetky listiny (napr. matriky, kataster, živnostenský register, register trestov a pod.) - zabezpečiť predvídateľnosť správnych rozhodnutí - skrátiť správne lehoty na vydanie rozhodnutí na 5 dní v jasne definovaných podmienkach - zaviesť možnosť oficiálnych príplatkov za zrýchlenie konania aj inde ako na katastri - harmonizovať a zverejňovať rozhodnutia správnych orgánov - zaviesť plnú informatizáciu verejnej správy (pozri aj druhú odrážku)
ES-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - odbúrať bariéry, zjednotiť administratívne úkony, zníženie administratívnej záťaže o 25% - tým skvalitniť podnikateľské prostredie - zrušiť obvodné úrady špecializovanej štátnej správy a vytvoríť okresné úrady integrovanej štátnej správy – súvisiace opatrenia na zabezpečenie správnych procesov však chýbajú (nemuseli by, ak by šlo len čisto o „premenovanie“ úradov – pozn. JP)

	<ul style="list-style-type: none"> - prehodnotiť činnosť krajských úradov a preniesť ich výkon na samosprávne kraje ako prenesený výkon št. správy – platí tu poznámka ako vyššie
SaS	<ul style="list-style-type: none"> - súdnictvo rozdeliť do troch sústav : Občiansko-obchodnej, Správnej, Trestnej (t.j. zavedenie správneho súdnictva) - pri posudzovaní seniorov a občanov so zdravotným postihnutím (sociálne služby) zlúčiť dve posudkové konania do jedného a nahradiť posudkového lekára trojčlennou komisiou - zaviesť centrálny register územnoplánovacích dokumentácií
SNS	<ul style="list-style-type: none"> - zjednotenie „štátnych a miestnych“ (správnych) poplatkov do kódexu - odstrániť byrokráciu zafažujúcu podnikateľskú činnosť, zjednodušiť reguláciu podnikania a zamestnanosti - zjednodušenie administratívy a rozhodovacej činnosti štátnych orgánov ochrany prírody - informatizácia verejnej správy, základné doklady vybavovať na meste/obci

Protikorupčné mechanizmy

strana	zámer
SMER-SD	<ul style="list-style-type: none"> - prehĺbovať účasť opozície v kontrolných mechanizmoch na FNM SR (napriek tomu, že toto je orgán na zrušenie, pozn. JP), ÚVO SR(miesto predsedu má mať opozícia) a Slovenskom pozemkovom fonde - zachovať existenciu špecializovaných inštitúcií na boj s kriminalitou, najmä s korupciou, ako je napr. špecializovaný trestný súd - vytvárať podmienky na reálne uplatňovanie zákona o preukazovaní pôvodu majetku (napriek jeho otáznej účinnosti v praxi, pozn. JP) - trvať na zriadení centrálného verejného obstarávania
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - povinné elektronické verejné obstarávanie pre štát a samosprávu - zverejňovanie zmlúv na internete - zverejňovanie všetkých údajov verejnej správy, ktoré nespadajú pod utajovaný režim - zverejňovanie všetkých dotácií a príspevkov z verejných zdrojov (súhlas so zverejnením bude podmienkou poskytnutia dotácie); na tento účel sa zriadi osobitná webová stránka - verejného obstarávania a iných zmluvných vzťahov so štátom a samosprávami (a ich podnikmi) sa budú môcť zúčastniť len také firmy, ktorých vlastníci sú identifikovateľní - vytvoríť Radu pre verejné obstarávanie, ktorá bude stáť nad predsedom ÚVO a bude kontrolovať verejné obstarávanie; podobné menšie rady vytvoríť aj na kľúčových ministerstvách - výrazne posilniť kapacity a akcieschopnosť policajného orgánu pre boj s korupciou - zaviesť pravidlá pre skutočné majetkové priznania, aby bolo možné z nich vyčítať reálne majetkové pomery politikov
KDH	<ul style="list-style-type: none"> - povinné zavedenie elektronického verejného obstarávania pre celú verejnú správu - zvýšiť verejnú kontrolu nad využívaním prostriedkov z eurofondov - zlepšiť personálny výber do elitných útvarov polície, napr. Úradu boja proti korupcii - prijať osobitný ústavný zákon na stabilizáciu špecializovaného trestného súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry - sprísniť platný zákon o preukazovaní pôvodu majetku - sprísnenie ústavného zákona o konflikte záujmov - presadzovať zásadu „jeden mandát stačí“, teda nekumulovať volené funkcie poslanca NRSR s inými volenými funkciami
SMK	<ul style="list-style-type: none"> - transparentnosť verejného obstarávania, zverejňovanie štátnych zákaziek (len?) v elektronickej podobe - potlačenie úrovne korupcie - zabezpečiť, aby sa procesu verejného obstarávania nezúčastňovali spoločnosti, ktorých vlastníci nie sú známi - ostrejšie sledovať prerozdeľovanie prostriedkov z EU fondov
Most-Híd	<ul style="list-style-type: none"> - zabezpečiť možnosť sledovania stavu prebiehajúcich konaní na internete - na úradoch zabezpečiť styk so stránkami len takými pracovníkmi, ktorí môžu poskytnúť asistenciu pri podaní, vo veci však nesmú rozhodovať - zvýhodniť elektronickú korešpondenciu – zníženie priestoru pre korupciu - v prípade nakladania s verejnými prostriedkami umožniť (a zabezpečiť) nielen vnútornú kontrolu, ale aj kontrolu verejnú - rozšíriť pôsobnosť infozákona na akúkoľvek formu nakladania s verejnými financiami - zneplatniť doložku obchodného tajomstva vo vzťahu k verejným financiam - zaviesť centrálné verejné obstarávanie + zaviesť elektronické verejné obstarávanie - zprísniť podmienky pri podprahovej metóde verejného obstarávania

	<ul style="list-style-type: none"> - čo najviac využívať elektronické aukcie a dražby - obmedziť možnosť formálnej chyby na vylúčenie účastníka zo súťaže - zvýšenie možnosti verejnej kontroly pri obstarávaní - na prijímanie dodatkov k zmluvám stanoviť prísne a transparentné podmienky - pri verejných funkcionároch zaviesť prehľadnejšie majetkové priznania, rozšíriť okruh povinných osôb - pri oznámení úplatku upustiť od trestného stíhania
LS-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - účinné opatrenia na odhalenie a potrestanie korupcie a klientelizmu v zdravotníctve
SaS	<ul style="list-style-type: none"> - povinnosť zverejňovať návrhy rozpočtov na internete a štvrťročne plnenie príjmovej a výdavkovej strany rozpočtu s medzioročným porovnaním - povinnosť zverejňovať zmluvy - centrálny vestník verejného obstarávania na internete - transparentné elektronické aukcie - zvýšiť trestnoprávnu zodpovednosť žiadateľov o eurofondy, zjednodušiť a posilniť kontrolu - zaviesť trestnoprávnu zodpovednosť stavebníka a tiež toho, kto poskytuje regulované služby pre výstavbu bez povolenia - zrušiť „zúženú informačnú povinnosť“ pre spoločnosti pod kontrolou štátu alebo samosprávy - povinnosť zverejňovať na internete informácie o uskutočnených finančných transakciách verejnej správy - výbor NRSR pre nezlučiteľnosť funkcií by mal právo navrhovať prezidentovi kandidátov na predsedu a podpredsedov NKÚ a ÚVO - rozšíriť okruh povinných osôb podávajúcich majetkové priznania - vytvoriť jednotný vzor pre majetkové priznania a ich sprehľadnenie - nevyučovať zo súťaže uchádzača s najnižšou cenou alebo pre formálne chyby - obstarávanie v časovej tiesni len vo výnimočných prípadoch (živelná pohroma a pod.) - ÚVO by mal konať zo zákona aj voči samospráve, pokiaľ zistí pochybenia - zakázať verejnej správe uzatvárať zmluvy s „obchodným tajomstvom“ alebo podobnými nezverejniteľnými časťami - zákonom zaviesť prehľadný a jednotný spôsob prideľovania verejných dotácií - zaviesť do praxe internetový systém na boj proti korupcii (oznamovanie korupcie a pod.)
SNS	<ul style="list-style-type: none"> - zasadiť sa za stabilitu a zrozumiteľnosť legislatívy a posilnenie jej účinku proti korupcii a klientelizmu - zasadiť sa o účinnejšiu vonkajšiu a vnútornú kontrolu samosprávy, zefektívnenie kontrolného systému - zjednodušenie a sprehľadnenie legislatívy spojenej s verejným obstarávaním, umožnenie verejnej kontroly systému verejného obstarávania a elektronickej centralizácie systému

Zmeny volebných systémov do samosprávy

strana	zámer
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - urobiť všetky kroky k tomu, aby od 2014 bolo možné realizovať elektronické voľby, elektronické referendum, - zjednotiť volebné zákony na jednoduchšie technické zabezpečenie volieb
KDH	<ul style="list-style-type: none"> - presadzovať zosúladenie volebných období pri všetkých druhoch volieb v územnej samospráve - prijatie volebného kódexu na zosúladenie jednotlivých typov volieb v jednom zákone
SMK	<ul style="list-style-type: none"> - voľba predsedov samosprávnych krajov jednokolovo
SaS	<ul style="list-style-type: none"> - zaviesť voľby cez internet - znížiť počet poslancov NR SR na 100 - predefinovať volebné obvody tak, aby boli zhodné s pôsobnosťou legislatívneho orgánu - upraviť podmienky všetkých volieb na Slovensku jedným volebným zákonom - vypustiť obmedzenia dĺžky kampane, odstrániť obmedzenia na politickú reklamu a limit na výšku prostriedkov na kampaň
ĽS-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - vznik druhej komory NR SR na územnom princípe a 30 jednomandátových volebných obvodov - zníženie počtu poslancov NR SR na 100 - zosúladenie volebných zákonov a vykonanie referenda tak, aby sa technické záležitosti riešili jednotne
SNS	<ul style="list-style-type: none"> - zaviesť kombinovaný volebný systém, dosiahnuť, aby mali občania slovenskej národnosti na území, kde žijú v menšine, reálnu šancu mať zastúpenie v obecných zastupiteľstvách
Most-Híd	
SMER-SD	

Modernizácia

strana	zámer
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - internet do každej obce - zavedenie informatizácie , e-government
KDH	<ul style="list-style-type: none"> - vysokorýchlostný internet - reforma verejnej správy, zvýšenie kvality
SMK	<ul style="list-style-type: none"> - elektronické vybavovanie úradných záležitostí, pre malé obce zabezpečiť softvér prostredníctvom centrálnej databanky - podpora vzdelávania starostov, primátorov, odborníkov
Most-Híd	<ul style="list-style-type: none"> - znovu zaviesť vekovú hranicu 65 rokov do štátnej služby – miesta pre mladých - jednotné centrálné úradovne pre všetky listiny (na jednom mieste získať výpis z reg. trestov, z katastra, matričné doklady,..) - čo najviac zaviesť elektronický styk a obmedziť priamemu styku stránky s úradníkom (antikorupčný efekt) - skrátiť lehoty na vydávanie rozhodnutí - zvýšiť právne povedomie občanov zvýšením informovanosti, aj zavedením nových programov na školách - zlepšenie dostupnosti a využiteľnosti elektronického podpisu
ĽS-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - informatizácia verejnej správy
SaS	
SMER-SD	
SNS	

Regionálny rozvoj

strana	zámer
SDKÚ-DS	<ul style="list-style-type: none"> - zvýhodníme investorov v regiónoch s vyššou nezamestnanosťou investičnými stimulmi - minimálna výška nájmu za pôdu bude vo výške 40% príjmov, ktoré farmár dostane od štátu vo forme dotačného stimulu - vytvorenie podmienok pre rozvoj života na vidieku - podpora investícií do zaostalejších regiónov - dostavba diaľničného spojenia, stavba nových ciest, modernizácia železníc
KDH	<ul style="list-style-type: none"> - prehodnotenie NSRR, aktualizácia operačných programov s cieľom podporiť zamestnanosť v zaostávajúcich regiónoch - podpora integrovaných dopravných systémov - spolufinancovanie električkových koľajových tratí v BA a v Košiciach zo zdrojov štátneho rozpočtu a európskych fondov - posilnenie RRA - 4 samostatné ROP (západ, stred, východ a BA) - nový operačný program pre mestá a obce (URBAN + inovatívne finančné nástroje EÚ) - investičné stimuly miest - dobudovanie protipovodňových systémov - reforma organizácií vodného hospodárstva
LS-HZDS	<ul style="list-style-type: none"> - nadrezortná koordinácia regionálneho rozvoja - nová celonárodná implementačná agentúra - vytvorenie podmienok pre financovanie mestského rozvoja modernizáciou infraštruktúry a prostredníctvom úverového nástroja JESSICA - účinnejšie zapojenie verejnosti do rozhodovacieho procesu v oblasti regionálneho rozvoja
SaS	<ul style="list-style-type: none"> - zrušiť investičné stimuly
SMK	<ul style="list-style-type: none"> - pridelovať eurofondy a štátne dotácie na základe SWOT analýz na okresnej úrovni - v Komárne, Košiciach, Nitre vytváranie výskumných a rozvojových centier - zrušiť vysoký poplatok za vynímanie pôdy z ppf - návrh výraznej podpory bytovej výstavby, najmä nájomných bytov - vytváranie Európskych zoskupení územnej spolupráce - v ROP preniesť vyhodnocovanie a posudzovanie na VÚC - podpora budovania infraštruktúry životného prostredia najmä na juhu
SNS	<ul style="list-style-type: none"> - podpora výstavby vodovodov a kanalizácií, výrobu tepla a energie z obnoviteľných zdrojov - daňové zvýhodnenie zisku hospodárskych subjektov reinvestovaného do určitých regiónov - podpora domáceho kapitálu z pohľadu regionálneho rozmiestnenia - podpora rozvoja bývania a sociálnej infraštruktúry - zvýšenie dostupnosti, efektivity a kvality sociálnej infraštruktúry vrátane jasli, MŠ a sociálnych zariadení - udržanie úrovne verejnej hromadnej dopravy v regiónoch a podpora regionálnych integrovaných systémov dopravy - zlepšenie a skvalitnenie miestnej a regionálnej cestnej infraštruktúry - v spolupráci s krajinami spracovanie koncepcie regionálneho školstva, aby bola v súlade s potrebami trhu práce
Most-Híd	
SMER-SD	

O AUTOROCH

Viktor Nižňanský

Vyštudoval ekonomiku a riadenie na Stavebnej fakulte SVŠT v Bratislave a doktorát získal na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Do roku 1989 pôsobil ako urbanistický ekonóm v Stavoprojekte Piešťany , neskôr ako vedúci urbanistického ateliéru. Po roku 1990 pôsobil ako konzultant v oblasti rozvoja miest, obcí a regiónov. V roku 1997 spoluzakladateľ občianskeho združenia M.E.S.A. 10 – centrum pre ekonomické a sociálne analýzy. Od roku 1998 jeho riaditeľ a od roku 2004 prezident spoločnosti. V rokoch 1999-2001 a 2003 – 2006 pôsobil aj ako splnomocnenec vlády pre reformu verejnej správy a decentralizáciu štátu. Je autorom, spoluautorom a editorom štúdií, projektov, publikácií a článkov uverejnených na Slovensku a v zahraničí. (www.leaders.sk). Od roku 2007 je zároveň riaditeľom Komunálneho výskumného a poradenského centra, n.o. v Piešťanoch.

Ján Marušinec

Vyštudoval Národohospodársku fakultu Ekonomickej univerzity v Bratislave. Začal pracovať v Inštitúte pre ekonomické a sociálne reformy INEKO, kde sa podieľal na vzniku Podnikateľskej aliancie Slovenska. V roku 2002 sa stal poradcom štátneho tajomníka na ministerstve financií, kde sa venoval fiškálnej politike a zohrával aktívnu úlohu v projekte reformy riadenia verejných financií. Od roku 2004 bol riaditeľom odboru rozpočtových analýz ministerstva financií. Od roku 2006 je členom občianskeho združenia M.E.S.A.10, zodpovedá za oblasť ekonomiky a hospodárstva. Taktiež je súčasťou expertného panelu PEMPAL, založeného pod záštitou Svetovej banky, OECD a U.S.Treasury, zameraného na rozpočtové reformy v tranzitívnych krajinách.

Jaroslav Pilát

Vyštudoval Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 1998 spolupracoval s viacerými mimovládnyimi organizáciami, v rokoch 2001-2003 bol člen predsedníctva Stálej konferencie občianskeho inštitútu (SKOI). V rokoch 2000-2001 pracoval na Úrade vlády SR v kancelárii podpredsedu vlády SR pre ekonomiku ako člen poradného tímu, kde sa v spolupráci s vládnyim splnomocnencom zaoberal problematikou decentralizácie a reformy verejnej správy. Od roku 2000 externe, od roku 2001 interne pracuje v spoločnosti M.E.S.A.10 – centrum pre ekonomické a sociálne analýzy, ako právny analytik, od roku 2004 aj ako výkonný riaditeľ. V rokoch 2003-2006 bol konzultantom splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu verejnej správy. Pracuje ako expert na rôznych projektoch doma i v zahraničí. Je expertom Únie miest Slovenska pre legislatívu. Je autorom a spoluautorom viacerých štúdií, projektov, publikácií a článkov uverejnených doma aj v zahraničí, týkajúcich sa verejnej správy. Je spoluautorom niekoľkých zákonov v SR upravujúcich oblasť verejnej správy a majetkových transformácií.

O KOMUNÁLNO M VÝSKUMNOM A PORADENSKOM CENTRE (KOM)

kom bolo založené Úniou miest Slovenska, Communal Consultom s.r.o. a MIM s.r.o. v roku 2007. Cieľom centra je poskytovať podporené a poradenské služby, vedecko-technické a informačné služby a služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti pre mestá, obce a ich stavovské organizácie.

kom propaguje myšlienky a obhajuje princípy federalizmu a subsidiarity, snaží sa o posilňovanie miestnej demokracie na Slovensku tým, že monitoruje legislatívu a zverejňuje stanoviská, poskytuje poradenské a podporné služby v oblasti výskumu, vzdelávania a regionálneho rozvoja, spolupracuje s domácimi a zahraničnými partnermi, s vysokými školami, univerzitami doma aj v zahraničí, organizuje a zúčastňuje sa na konferenciách a workshopoch.

kom v súčasnosti spolupracuje s Vysokou školou ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave, Fakultou verejnej správy UPJŠ v Košiciach, spoločnosťou M.E.S.A. 10, Asociáciou horských sídiel Slovenska, Komunálnym a dokumentačným centrom (KDZ) Viedeň, kantonálnou vládou v Luzerne (Šv.), občianskym združením Ľudia a voda, Úniou miest Slovenska, 21 mestami Slovenska na projekte „Benchmarking miest“ a ďalšími.

kom s podporou svojich partnerov ponúka možnosti spolupráce (ekonomika, financovanie, rozvoj) v oblastiach

- miestne služby (sociálne služby, školstvo, kultúra a šport, bytová výstavba, preprava, vodné hospodárstvo, odpadové hospodárstvo,...),
- manažment mesta (financovanie a rozpočet, benchmarking, organizačný a procesný audit, transparentnosť)
- marketing mesta / regiónu (web portál, pozícia mesta, propagácia mesta)
- rozvoj mesta/ regiónu (plán rozvoja, stratégie rozvoja cestovného ruchu, financovanie pomocou leasingu, investičné poradenstvo,....
- právne poradenstvo

kom realizuje v súčasnosti projekty

- benchmarking miest
- komunálna reforma
- financovanie samosprávy po roku 2010
- horské sídla Slovenska
- monitoring a stanoviská k legislatíve

viac na www.komunal.eu

kom kontakty

Komunálne poradenské a informačné centrum n.o.,

Námestie SNP 4, 92101 Piešťany

Tel.: + 421 33 76 22440

E-mail: info@komunal.eu

Web: www.komunal.eu